

Молода Україна

журнал української демократичної молоді

РІК ВИДАННЯ XXVI.

ВЕРЕСЕНЬ — 1976 — SEPTEMBER

Ч. 248

Левон Григорович Каневський — один з найважливіших письменників та поетів сучасної української літератури. Його праці відомі в багатьох країнах світу. Його твори є частиною української душі та духу.

ISSN 0026-9042

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Канаді:

B. Yaremchenko,
28 Frontenac Rd.
London, Ontario

Leo Lupul
130 Pilkington St.
Thorold, Ont. L2V 1B4

Victor Zwetkow
6465 — 43 Ave., Apt. 1
Montreal 410, Que.

T. Boyko
2582 Cornwall Dr.
Penticton, B.C.
Z2A 6X3

В США:

Головний представник
Alex Poszewanyk
5240 N. Le Claire Ave.
Chicago, Ill. 60630

Iw. Ivahnenko,
72 Feather Bed Ln.
Hopewell, N. J., 08525

L. Jemetz,
2941 Amboy Road,
Warrens, N. Y., 13164

W. Ponomarenko,
5802 Vandalia Ave. S. W.
Cleveland, Ohio, 44144

У Зах. Німеччині:

Mychajlo Ihnatenko,
2. Hamburg — Wandsbek,
Lesserstr. — 225
West Germany

В Англії:

A. Bondarenko,
78 Kensington Park Rd.,
London W. 11. — England

В Австралії:

S. Krywolap,
Box 1586 M,
G. P. O. Adelaide,
S. Australia.

МОЛОДА УКРАЇНА

Видає Центральний Комітет
Об'єднання Демократичної
Української Молоді

Голова ЦК: В. ПЕДЕНКО
Редакція Колегія: В. Вакулов-
ський, Л. Ліщина, М. Смик,
Ю. Криволап, Л. Павлюк,
В. Родак, О. Пошиваник.

Адреса ЦК ОДУМ-у: O.D.U.M.
18 Henderson Ave.
Thornhill, Ont., Canada
L3T 2C0

MOLODA UKRAINA

A Ukrainian Monthly Magazine.
Published by the Central Committee
of the Ukrainian Democratic Youth
Association.

In USA — Association of American
Youth of Ukrainian Descent.

President: V. PEDENKO

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

Річна передплата — 12 чисел

У С.Ш.А., у Канаді і в Україні ----- 6.00 доларів
Ціна одного примірника: 60 центів

В Австралії ----- 4.00 дол. (австрал.)
Ціна одного примірника: 40 центів

В Англії і Німеччині ----- 4.00 дол. (америк.)
Ціна одного примірника: 40 центів (америк.)

В усіх інших країнах Європи ----- 3.00 дол. (америк.)
Ціна одного примірника: 30 центів (америк.)

В усіх країнах Південної Америки ----- 2.50 дол. (америк.)
Ціна одного примірника: 25 центів (америк.)

Зазначене число після прізвища передплатника означає останнє число журнала, за яке заплачено передплату.

За зміну адреси просимо присилати поштові значки або міжнародні купони (International coupon) на суму 25 канадійських центів.

Редакція не приймає матеріалів без підпису автора і застерігає за собою право скорочувати статті і правити мову; рукописів не повертає.

Статті підписані прізвищем або ініціалами автора не завжди відповідають поглядам редакції.

Листування з редакцією та адміністрацією просимо слати:

MOLODA UKRAINA,
Box 40, Postal Station "M", Toronto, Ontario, Canada, M6S 4T2

В ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ: А. Галан, Г. Бондаренко, М. Василенко, Б. Олександров — Поезії. В. Скорупський — Я ж тихою радістю сповнений віщерь. Д. Чуб — Письменникові А. Галанові 75 років. А. Галан — Советський службовець. До 110-ліття народження М. С. Грушевського. М. Степаненко — Жива легенда дальшої нашої боротьби. С. Кузьменко — Традиціоналіст. Ю. Ткач — Тай Дін. В. Ліщина — Мова української молоді. В. Лисий — ОДУМ і українське суспільство (продовження). З одумівського життя, гумор.

На обкладинці: Анатоль Галан — Іван Евентуальний
видатний український письменник, поет, гуморист.

Анатоль ГАЛАН

НЕДОСЯЖНЕ

ВНУКОВІ

В сьогоднішній знаменний день,
Коли кінчаєш рідну школу,
Присвячу одну з пісень
Тобі самому, більш ні кому.

Цій пісні не напишуть нот,
Її співає птах у небі,
Вона — для всіх земних широт,
Вона для кожного в потребі.

Як радість вічного життя,
Як віра в особисті сили,
Хай усугубає всі терп'я
З твоєї стежки, внучку милий.
Іди вперед за кроком крок,
Будь мужнім навіть в час печальний
Бажаю щастя. Твій дідок —
Іван ЕВЕНТУАЛЬНИЙ

I знову тиша, ніч казкова,
Підвідить руку віщий Див,
На небі зоряну підкову
Крилатий вершник загубив.

В світах закинена плянета —
Дріма чи скніє, чи живе?
Володар-Час шаленим летом
Мчить у непізнане, нове...

Хто зв'яже урвища і гори,
З'єднає сяйво і пітьму?
Раптово Місяць срібнозорий
У хмару загорнувся німу.

I тільки виблений часом,
Як семафор у далечінь,
Чумацький Шлях — небес окраса
Вогненно стелеться вночі.

Володимир СКОРУПСЬКИЙ

Я Ж ТИХОЮ РАДІСТЮ СПОВНЕНИЙ ВЩЕРТЬ

(До 75-річчя письменника Анатоля Галана)

На мокруму брукові місяць лежав,
І сяйво згиналось, як вістря ножа.
Вже смуток осінній, і холод, і смерть,
Я ж тихою радістю сповнений вщерть.

І справді, Анатоль Галан (народжений 22 серпня 1901 р.) сьогодні у своє 75-річчя може бути "тихою радістю сповнений вщерть". У нього небуденний літературний дорібок: оповідання і новелі — "Пахощі", "Поразка маршала", "Чарівна дружина", "Невигадане"; спогади — "Будні советського журналіста" і "Записки слідчого"; драма — "Володар — страх"; повіті — "Між двома смертями", "Пригода Рубенса" і віршована "Хам"; гуморески і сатири — "Проти шерсти" та лірика — "Про радість і біль".

Уже з переліку самих жанрів Галанових літературних зацікавлень випливає і глибінь його творчої наснаги і широчінь непроминальної тематики. Спрямування його творчості, як він сам заявляє, має на цілі:

"На мій погляд, мусить бути гострота сюжету і до деякої міри утилітарність, те, що підказує, навчає, застерігає від помилок людську особистість. Пам'ятаю, як багато давали мені книжки у переходовому віці та і в зрілі роки. Не раз ця "морська глибина" "рятувала" від помилок і дурниць, скріплювала характер, допомагала бути господарем над власними нервами".

Можна сперечатися чи завданням літератури є в першу чергу утилітарність. Такий підхід до літератури безапеляційно канонізований в кому-

ністичних режимах, зокрема в СССР. Але Галанова утилітарність не є соц-реалістичною, її завданням є вчити і виховувати людину, спрямовувати її до благородності й гуманізму, плекати надію на покращання "гомо сапієнс" для майбутнього. Як каже Юрій Тис: "для нього (Галана) письменство — це засіб висловити своє духове ставлення до завдань літератури так, як він розуміє її вагу в потребах нашого часу. Це реалізація його життєвої мрії стати письменником-вчителем".

В таких намірах А. Галан не експериментує, не побивається за новизною стилю і вишуканістю неймовірного сюжету, композиція його творів традиційна, сюжет реалістичний, а персонажі живцем із життя взяті.

За прекрасне боротись, не зраджувати
цьому ж на мить.
Я недарма прожив відвойовані в смерті літа.
Коли вмію життя і за біль і за радість любити.

Власне всі його персонажі вміють "боротись і життя і за біль і за радість любити". Вони не брутальні, не безсердечні, навіть упавши на дно силою обставин, не втрачають людяності, не зрикаються іскорки надії на людину ще не позбавлену усякого тепла й добра. Зокрема його жіночі постаті сповнені субтельної ніжності і хвилюючої любови. Вони без нарікань боряться з вироками долі і без лицемірного патосу радуються життєвими осягами.

Ясно, що підбільшовицька дійсність не могла не відбитись широким відгомоном у всій творчості А. Галана. Про себе він каже у "Післяслові" до "Будні підсовєтського журналіста": "автор жодною мірою не претендує на авреол мученика. Насправді, він таким не був, іноді мав непогані, навіть упривілейовані умови, іноді, як і мільйони інших, переживав скрутку. Ще менше хоче автор показати себе національним героєм. Він був спочатку переконаним "будівничим соціалізму" в тій ділянці, де працював, а опісля, побачивши облуду, відійшов у тінь і "замовчав на своїй мові", як мовчать на всіх мовах громадяни ССР".

А. Галанові скрізь йдеться виявiti, що криється "під цією лагідною, невинною назвою Со-вети". З цією метою він питає:

"Чи є в світі країна, що забороняє власну думку?

Так є!

Чи десь шкодують сонця і повітря для людини?

Так, шкодують!

Чи можна бути без вини винним?

Так, можна!"

І власне з тих позицій усі літературні персонажі А. Галана виходячи, не здаються безвільно ні режимові, ні системі. Вони звичайні, сірі громадяни, без претенсій на героїв. Тручає їх до гніву і спротиву загрозлива ситуація нелюдяної соєтської системи. "Їх "будні" — заявляє А. Галан — однакові. Скрізь видушується, випікається гарячим залізом гідний національний дух, вирощується покоління роботів, що покірно гнуть спину перед купкою комуністичних хамів".

А. Галан у своїх розповідях не описує подій, але їх реєструє, не осуджує чи виправдує, а зображує небезпеку, що її створює тоталітарна система і на тлі її змальовує людину, яка не втрачає довір'я до інших, не стає бесітєю, щоб тільки самій вижити. Власне ота людяність і людськість чи не найцінніша прикмета Галанової творчості, чи не найдошкульніша зброя в боротьбі з тоталітаризмом, чи не найсвітліша надія на віру в людину і її Божі первні!

Анатоль Галан це й Іван Евентуальний. Під цим іменем він систематично містить в гумористичному журналі "Мітла" прозові й віршовані фейлетони, які видавництво Юліяна Середяка видало окремою збіркою "Проти шерсти". У тих фейлетонах рясніють і пародії на колег-письменників, і докори на побутові теми переміщенням по таборах у Німеччині, і глузливе відлуння на громадське життя в країнах поселення, а зокрема іронією і сарказмом бичує він підсовєтську систему.

Робить він це в ім'я засади:

Як тепла ніч у хуртовину — жарт,
Жартуючи, я мабуть і загину,
Бо лиш тоді на світі жити варт,
Коли на усміх викличеш людину.

Він пильний спостерігач життя і подій, чутливий на український хворобливий індівідуалізм і "сам-собі-панство", не щадить сарказму, щоб ви-

сміяти, а тим самим виправити наші національні хиби.

Зелень — емблема росту,
Ріст є емблемою сил.
Тільки не в воду з мосту
Розмах свій, друже, неси.

Зокрема його сатири з політичним забарвленням, спрямовані перш усього проти москалів і соєтської комуністичної системи, не втрачають ні дошкульності, ні дотепності і тим самим забезпечують йому видне місце між українськими письменниками-гумористами.

Час минув, "отець народу"
Булькнув, наче камінь в воду,
А на місце його сів
Хрушч Нікіта — друг рабів.

Залишивши власний кущ,
Прилетів у Київ хруш.
Ріст середній, морда сита,
А по імені Нікіта.

Іван Евентуальний в більшості своїх сатир дотримується вимог того жанру: актуальності, дотепності й стисlosti вислову.

По другій світовій війні Анатоль Галан (Іван Евентуальний) опиняється зразу в Аргентіні, а згодом в Америці. Усе те, що в підбільшовицькій дійсності виносив у серці, поквапливо в цих країнах виливає на папір і майже щороку появляється друком його нова прозова чи віршована збірка.

Україна, туга за нею, вболівання над її долею є основним ляйтмотивом всієї літературної творчості А. Галана. До України не пропагує він дешевого патріотизму, а щедрений труд і всевіданість.

Думка завжди й скрізь єдина
У нашому колі:
Не вмирала Україна
І не вмре ніколи!

Вірмо в те, що згине морок,
Прийде ясна днина.
Наше гасло на прапорах:
Вільна Україна.

Хай сьогодні ще:

Як могила, німий манастир,
Тільки мешкала там дармова —
На церковних склепіннях — сова.

Це обличчя твоє, Краю мій,
Та не будеш ти вічно німий,
Прийде час і на радісну путь
Чисті руки тебе поведуть.

Власне для тих "чистих рук" і присвячена вся літературна творчість А. Галана. Творчість писана легким пером, барвистою і соковитою мовою, образністю стилю, з частим забарвленням іронії та сарказму. Її джерелом є:

Між різних дрібних і істотних жалів,
У кожному серці горить, не згаса —
Як небо, висока,
Як море, широка,
Народжена в мухах незрима краса —
Любов до своєї землі.

Та "любов до своєї землі" одухотворює А. Галана і створює для нього на чужині реальність:

Блукаю стежками, дивуюсь, дивлюсь,
І бачу в просторі, і бачу в кутку —
Як небо, високу,
Як море, широку,
Несказано ніжну, ясну і струнку
Чудову Вітчину мою!

Анатоль ГАЛАН

ЕЛЕГІЯ

Не осміюй тривогу мою.
На порозі близького вже вечора
Я самотності тяжко боюсь.
Як південна рослина — глетчера,
Як пігмеї — великані в бою,
Я самотності тяжко боюсь!

Що ж, на краплі не міряв чуття,
Дарував його кухлями повними,
І нема вже, нема вороття
Тій бурхливій осяяній повені,
Тим розтоптаним квітам життя.
Що ж, на краплі не міряв чуття!

Ти не кидай мене, не забудь,
Про минуле не лишилось спогаду.
Низка помилок — пройдена путь,
Не знайшов я нічого, крім холоду,
І образою сповнена грудь.
Ти не кидай мене, не забудь!

РОЗСТАЛИСЬ МИ З ЛІТАМИ МОЛОДИМИ

Розстались ми з літами молодими,
І наша молодість своїх пісень співа.
Вслід за теплом ідуть холодні зими,
Стверділий ґрунт розколює трава.

Колись стрункі і пристрасні дівчата
Вже сивину розчісують рясну,
А поруч з ними радість, ледь почата,
Благословляє сімнадцяту весну.

Настане час, і це розкішне сяйво
Дорогу дастъ для молодих зірок.
Ніщо, ніщо у світі цім не зайве,
Та є кінець на кожний початок.

І так іде роками і віками,
Як чергування світла і імлі.
Любіть життя, аби не нарікали,
Що ви його даремно прожили.

Із збірки "Про радість і біль"

Борис ОЛЕКСАНДРІВ

АНАТОЛІЄВІ ГАЛАНОВІ В ЙОГО ТВОРЧЕ 75-ТИРІЧЧЯ

Що б таке побажати
Вам у ці роковини?
Щоб до Вашої хати
Тільки добри новини
Потрапляли щоденно,
Щоб на творчості ниві
Все буяло бурено,
Щоб були Ви щасливі!

Щоб скрипіли хоробро
Незатуплені пера.
Щоб писалося добре
І не бракло паперу.

I щоб вірна дружина
На додому — не в сварку,
Так більш-менш щогодини
Вам приносила чарку.
Без жалю, без огуди,
Не в рутині щодення,
А як водиться всюди,
Там, де треба надхнення.

Та, йдучи до основ я,
Хочу тут побажати,
Щоб було в Вас здоров'я
І були грошенята.
Це останнє, я знаю,
Нереальне бажання.
Але все ж я бажаю —
Вдень, увечорі, зрання.

Можна, звісно, бажати
Ще Вам благості різні.
От, наприклад, брикати,
Мати нерви залишні,
Мати милості всяки,
Мати серце хоробре,
Але — кажуть поляки —
Що за дуже — недобре.

Тож, сенйоре наш, друже,
Хай повторюся знов я:
Ми Вас любимо дуже,
Дай Вам, Боже, здоров'я!

Говерля, 22. 8. 1976.

Дмитро ЧУБ

ПІСЬМЕННИКОВІ АНАТОЛІЄВІ ГАЛАНОВІ 75 РОКІВ

Серед читачів чи прихильників українського друкованого слова тяжко сьогодні знайти таких, що не мали б на своїх книжкових полицях твору загальновідомого й багатьма любленого письменника Анатоля Галана. Симпатії багатьох читачів він здобув своїми численними оповіданнями, переважно романтичного змісту, повістю та романом, а також сатирично-гумористичною творчістю, яку друкує під псевдонімом Іван Евентуальний. Одну книжку спогадів видав під псевдонімом Андрій Чечко.

Авторові цих рядків пощастило познайомитися з Анатолем Галаном ще в Харкові, зустрічаючись в редакціях, видавництвах та в спілці письменників. Не раз доводилося зустрічати нашого ювілята й в Німеччині. Можна цілком підписатися під характеристикою, яку дає Анатолієві Галанові письменник Юрій Тис: "Галан, як людина, лагідний, товариський, щирий, чистий душою. І завжди такий же однаковий, як і його літературна творчість" ... До цього можна ще додати, що він вищесереднього зросту, завжди привітний, дотепний, веселий, а до того ще й мав щастя в житті, не тільки тому, що мав уродженій талант, а що, незважаючи на своє "невідповідне" в підсоветських умовах соцпоходження, незважаючи на чималі поневіряння, не став рабом тих обставин, зберіг свій гумор, оптимізм, а також чудову пам'ять, що допомогла йому донести до читача безліч цікавих історій, епізодів, подій, обставин незфальшованої дійсності й подати їх у мистецькій формі.

Тому тепер, коли йому минуло 75 років з дня народження і майже 55 від часу надрукування першого його твору, варто згадати, хоч коротко про його життя та особливості його талановитої творчості, що разом становить 16 книжок або понад 2500 сторінок друку.

Народився Анатоль Галан у 1901-му році на Чернігівщині в родині священика. Середню освіту здобув у духовній семінарії, а вищу, по революції, в Ніжинському Педагогічному Інституті ім. М. Гоголя.

Перше десятиліття по революції було трохи легше, навіть для людини з "невідповідним" соцпоходженням. Приховуючи його, наш ювілят працювати в редакціях газет та журналів, секретарем, коректором, літературним редактором, а потім, коли його "вичистили", викладав мови та літературу в середніх школах та технікумі.

Стати письменником, як довідуємося, він мріяв уже з 12 років, але ці мрії почали здійснюватись, коли він мав 22 роки, і надрукував перші свої оповідання в харківському журналі "Знання". На той час цей журнал був одним з найцікавіших українських періодик. Адже там друкувався Остап Вишня майже в кожному числі, і ми, школярі середньої школи на Полтавщині, захоплюю-

вались цим журналом, читаючи його вечорами в школі на вечірніх сходинах чи гуртках.

Пізніше Анатоль Галан друкувався в журналах "Червоний шлях", "Плуг", "Гарт", "УЖ" (Універсалний Журнал) та ін. виданнях. Перші книжки нашого автора вийшли в 1930-му та в 1932-му роках: збірка віршів та п'єса-комедія на три дії.

Але від 1933-го року, коли серед письменників та інтелігенції лютували масові арешти за невичинені гріхи, письменник замовк аж на 13 років. Лише опинившися в Німеччині, він знову береться за перо. Тут виходить на циклостилі чотири його книжки: "Чарівна дружина", перевидана в Аргентині, гумореска "А що чувати?", казки для дітей "Милосердний зайчик" та сатира "Мої знайомі". Уже ці перші видання на чужині показали, що автор має небуденний талант, добру мову, уміє змалювати нові цікаві сторони дійсності.

Приїхавши в 1948-му році до Аргентини, де жив 8 років, письменник написав і видав друком ще чотири книжки: оповідання "Пахощі", драму "Володар-страх", збірник оповідань "Поразка маршала" та спогади "Будні совєтського журналіста".

У 1956-му році Анатоль Галан переїжджає до Америки, де видає та дещо перевидає, разом аж одинадцять книжок, зокрема сатири "Проти шерсти", повість "Між двома смертями", великий збірник оповідань "Невигадане" (319 стор.), вірші "Про радість і біль", віршовану повість "Хам", роман "Пригоди Рубенса", збірник оповідань "Розмова з минулим" та інші. Збірник сатиричних творів та пародій "Проти шерсти" видав під псевдонімом Іван Евентуальний.

Одночасно твори Анатоля Галана зустрічаємо в багатьох журналах та газетах, як "Нові дні" "Молода Україна", "Свобода", "Українські вісті" тощо. Великої популярності автор досяг своєю працьовитістю й талантом.

Головне в творчості нашого письменника те, що він у приступній формі, без ультрамoderних викрутасів, уміє цікаво розповісти про кожну пригоду, випадок, історію, про долю людини, а всі разом вони звучать як справжня непідфарбована бувальщина. Читаючи повість "Між двома смертями" про часи німецької окупації, читач не може відірватися, доки не закінчить її. Сила письменника в тому, що він уміє кількома рядками, без великого вступу, експозиції, відразу захопити увагу читача. А це велика майстерність. Іноді можна прочитати десяток сторінок чийогось твору аж поки він починає цікавити, а в нашого ювілята — відразу. У збірникові "Невигадане" автор відкриває в одноіменному творі маловідоме приватне життя колишнього наркома освіти Миколи Скрипника. Тут і його інтимне життя, і за-

ходи в справі українізації, і зв'язки з письменниками та діячами, і зрештою самогубство та доля його дружини та дитини. В цій книжці 31 оповідання, і кожне має цікавий зміст, освітлює щось нове із пройденого життя.

В багатьох оповіданнях автор сміливо змальовує підсовєтське життя, уміє висміяти недоліки життя під час війни на рідних землях, так і в габорах у Німеччині. Не уникає автор показати й американців з іхніми додатніми й від'ємними рисами, особливо у своїх дотепних віршованих сатирах.

Всі твори Анатоля Галана легко читаються, немає в них зайвого, штучного. Кожен твір — це відбиток з пройденого чи сучасного життя, це своєрідна історія якогось відтинку дійсності. Його стиль реалістичний, тематика різноманітна.

Підсумовуючи свій 50-річний доробок і 75 років життя, автор має чим гордитися: він зробив поважний вклад в скарбницю рідної культури. Ми ж бажаємо нашему ювілятові ще багато нових успіхів в його літературній творчості й дальшому житті.

Анатоль ГАЛАН

СОВЕТСЬКИЙ СЛУЖБОВЕЦЬ

(З давнім минулого)

Мої батьки особливо скрути ще не відчували. Мамина хазяйновитість і єщадність берегла нас, уже дорослих дітей, від недоїдання і виснаження. Погано було лише з одягом. У семінарському пальті з близкучими гудзиками між людей не показуйся, бо тикатимуть пальцями, або й заб'ють, як буржуя... Мав я сіру куртку, але вона подерлась, а сірих шматків полатати не знайшлося. Тож мама нашила на ту куртку чорні латки. і я став схожий на тигра. Проте одяг був цілком пролетарський і не викликав жодних підозрінь, хібащо дівчата трохи посміхалися з такого "тигристого" хлопця.

Тим часом большевицька влада мобілізувала молодь і гнала її на різні громадянські фронти. Треба було подумати про якусь працю, що звільняла від мобілізації. І ось я став діловодом волосного Земельного відділу й одержав посвідчення: "Дано такому ось громадянинові в тому, що він працює у Волосному Управлінні й, як незамінний робітник, мобілізації не підлягає".

Зрозуміло, советська влада була ще тоді дурна. Бож сотні тисяч отаких лобурів, як я, ходили в "незамінних", а насправді перша-ліпша особа старшого віку їх би з успіхом замінила. Просте нам це було на руку. Йти на фронт? Воювати за хуліганів, що вимітають Бога з людських душ, що вмощаються з чобітками на м'яких кріслах і звідти командують? Ні, вже краще переписувати якісі дурні папірці, а большевицька політика для нас чужа.

Що ми тоді знали й розуміли в досить глухому селі Гамаліївці? Це ж не Київ, або, принаймні, Чернігів. Ідея визвольних змагань до Гамаліївки не дійшла, люди були пасивними й приймали все так, як воно відбувалось.

У волості (за чотири кілометри від нашого села) була досить приємна атмосфера. Керівні посади обіймали селяни, але розумні. Головою

Волосного Управління був Степан Колодка, хитрий мужик, з борідкою, як у царя Миколи Другого й з такими ж вусами. Його заступник, однорукий Зінько Сподарець, взагалі нічого не робив, а розповідав антицарські анекдоти. Начальник Військового відділу, Федъ Байдак, природжений гуморист, дбав про те, щоб службовці якнайбільше сміялися. Нарешті мій безпосередній зверхник, Федос Букус, односельчанин і майже ровесник, ніколи не натякав, що вважає мене своїм підлеглим.

Працювали ми сім годин, а тоді кожний поспішав додому. Я мав приємні прогулянки: чотири кілометри туди і чотири назад. Ходив швидко, не втомлюючись, тільки тоді, як доводилося нести "пайок" — пуд житньої муки й кілька кілограмів пшона, або гречаної крупи, ставало сутужно... Проте в дорозі майже завжди траплявся якийсь кінний подорожній. Я навіть і не просився під'їхати, але дядько, зауваживши хлопця в сірій куртці з рясними чорними латками, гукав:

— А-ну, сідай, підвезу! Мабуть, не дуже весело пхати отаку торбу...

Працював я у волості рік. А потім вона (відповідальні працівники, тобто) мусіла кудись евакууватись, бо наступали денікінці. Я, розуміється, не евакуювався, засів на неозначений час у Гамаліївці, читав Жюля Верна й ходив на досвітки, де дівчата пряли, а хлопці розважали їх розмовами. Спати лягали разом. Притискались і цілувались до запаморочення, але, борони, Боже, допуститися до чогось більшого поки не одружишся. Така була традиція в старому українському селі, традиція, тепер уже назавжди загублена.

Денікінці в нашему селі довго не затрималися. Трохи постріляли в напрямку лісу, де начебто ховалася большевицька засідка, переночували й повіялися далі, покинувши, між іншим, в нашо-

му дворі бочку на двох ошинованих колесах. Ті колеса я пізніше продав на ярмарку за двадцять сім мільйонів рублів, а за ті гроши купив собі там же пару добрих юхтових чобіт. Отже, денікінці мене взули...

Слідом за денікінцями проходили петлюрівці. Ті поводилися дуже членно, навіть ночували в шатах, щоб не тривожити людей. Були так само пару днів і зникли в невідомому напрямку.

Волосне начальство евакуювалося восени, а повернулося влітку наступного 1920-го року. Запрошувано мене знов до праці, та я вже не хотів більше переписувати папірців і пішов будувати залізничну вітку між Глуховом і станцією Терещенською. Робота, як робота. Кожного дня, ледве на світ благословиться, збиралися ми, хлопці й дівчата з околишніх сіл із своїми лопатами, робили насип, рівняли його, возили тачками землю й каміння. Мені разом з іншими молодими хлопцями припало укладати рейки. І ось старший, по-теперішньому форман, командує:

Раз-два-раз!
Подалась!
Раз-два, старателі,
Біс вашій матері!

Команда потрібна була під час так званої ріхтовки рейок, щоб вони лягали рівно, "в струну", без найменшого відхилення.

Було нам дуже весело. Усі ж — зелена молодь, ще й 20-ти років не сповнилось. Дівчата, як квіти, сміхотливі, балакучі, засмаглі. Обідали всі разом, біля розпаленого багаття, смажили на шпичках сало, пекли яйця, а наївшись, співали виключно українських пісень, у тому ж "Ще не вмерла Україна".

Після роботи нас візвозив поїзд, себто, спиня вся біля кожного села, а ми висипались, як горіх, іноді з досить кругого насипу, й тішились, коли в дівчат при падінні суконки опинялись на голові...

Кожної суботи ми діставали "получку", майже безвартісні советські "метелики"-рублі, але за них можна було купити сірників, гасу, соли, і то вже добре. До речі, цей "робітничий стаж" мені пізніше дуже придався. Бо коли заскакували різni бродячі большевицькі частини й мали намір "п'єскубти попа", голова сільвиконкому авторитетно їм заявляв: — Ні чіпайте, його син працює, як звичайний робітник. Він наш, пролетарський...

Життя ж ішло своїм шляхом. Продовжувались мобілізації кожна молода людина почувала себе, як карась на сковороді... Мій двоюрідний брат, про якого я згадував у розділі "Мій рід", Олексій Купрієнко, сказав мені: — Толю, ти не легковаж обставинами. Я добре знаю комісара Продовольчого комітету Сашка Ігнат'єва, попрошу його, і він тебе прийме. Я теж працюю в Упродкомі, будемо разом.

Отже, я опинився в Упродкомі, в м. Шостці. Це вже було далі, ніж волость і залізниця. Довелося мені шукати квартиру, і я знайшов її у надзвичайно мілих "божих квіточок", трьох се-

стер Коновалових. Звали їх — Палажка Сидорівна, Олександра Сидорівна й Ольга Сидорівна. Крім середньої, удови, були вони "старими дівами", що ніколи не мали чоловіків. Але душа в них дорівнювалася "світлові несказанному". Більшої доброти, всепрощення, бажання допомогти близьньому я ніколи в житті не бачив.

Винаймав я в Коновалових досить простору кімнату, а через неї проходив іноді сухітний племінник стареньких — Георгій. Теж істота не від світу цього. Жив він замкнено, очевидно знов, що його чекає смерть, але ніколи не мав вигляду приреченості й туги. Радо балакав зі мною (був освічений, скінчив, здається, київський університет), не зробив жодного зауваження, коли ми з колегами галасували в нього під боком.

Отже, я працював в Упродкомі. Спочатку був статистиком, потім завідувачем скотофарми в Гамаліївці, що створилася на базі монастирського господарства, пізніше — завідувачем продуктового склепу.

Але почну за порядком. Начальником Статистичного відділу був "за п'ять хвилин дипломований агроном", Аверкій Миколайович Ковбаса. Він не звертав особливої уваги на нашу працю, аби лише вчасно приходити, — видимо, від усієї душі ненавидів советську владу.

Мені доводилося переважно їздити по селах. Десятки, чи й сотні назв тих сіл лишилися в моїй пам'яті. Клишки, Чаплаївка, Облетів, Розльоти, Погорилівка, Лазорівка, Ображіївка, Богданівка... Всіх не згадаеш!

У селі Погорилівці трапився такий випадок. Я зайдов до сільвиконкому, популярно званій "зборні". Якраз там нікого не було. Попросив виконавця, що куняв у коридорі, покликати голову, а сам сів на лавці в хаті, за негарною тодінькою звичкою, не знявши шапки. І ось з протилежної лавки підводиться молода постать у білом підряснику, вказує на образи й говорить:

— Товаришу, скиньте шапку, якщо сіли під образами.

Я зніяковів, зняв шапку й пильно подивився на незнайому, з гарним хвильастим волоссям, людину. Чекай... Погорилівка... Тут колись жив мій колега-бурсак, Андрій Куцій...

— Отче, Андрію, це ти?!

— Я товаришу комісаре, тільки ж я вас не знаю.

— По-перше, не комісар, а звичайний повітовий службовець, а по-друге, як ти можеш не знати одного з бурсаків, що з тобою разом учився?

— Анатолю!

— Еге ж. Дякую тобі за науку. Добре, що нікого не було, тільки ми вдвох, інакше довелось би мені огризатись, рятуючи свій службовий авторитет.

— Ну, друже, не гнівайся. Я, правда, ще не священик, а диякон, однак, повинен якоюсь мірою впливати на теперішніх безбожників...

— Андрію, я зовсім не безбожник, повір мені, але в нашій установі всі сидять у шапках, навіть влітку. Це "дух часу".

Пізніше о. Андрій пояснив, що хата, де містилася "зборня", належала його бабці, і тому він там сидів, пильнував, щоб чогось не потягнули.

Він познайомив мене із своєю вісімнадцятілітньою красунею-дружиною, розповів, що чекає на вже заповіджену наступного місяця висвяту й на призначення до якогось приходства.

— А тобі, Андрію, не здається, що цей шлях тепер дуже небезпечний?

— Знаю, Толю, й свідомо йду на це. Крім усього, я не віврю в довготривалість бебожної влади, бо 95% проти неї.

Бідні ідеалісти! Вони не вірили в можливість сталого існування зла, не передбачали, що то були тільки "квіточки", а "ягідки" з мільйоновими смертями, з повним нівелюванням людської гідності прийдуть пізніше.

Очевидно, на своє щастя, о. Андрій помер незабаром після свого висвячення, помер від туберкульози, що в той напівголодний час жорстоко косила дітей і молодих людей.

Неприємні хвилини довелось пережити мені в селі Богданівці. Там священствував давній мій знайомий, о. Микола Ч. Я приятелював з його старшим сином і при нагоді завжди відвідував ту гостинну родину.

Під час останньої візити я зауважив у всіх на обличчях якийсь неспокій і розгубленість. У чому справа?

Тоді о. Микола запросив мене до окремої кімнати й сказав:

— Мій молодий друже, прикро мені це говорити, але... не треба вам лишатися в нашій хаті. Ви нічого не чули?

— Ні.

— Так ось, мій середуний син Жорка, Бог йому суддя, два тижні тому забив секретаря сільського комсомольського осередку, й тепер усі комсомольці пильнують — чи не появиться він у батьківській хаті. Я знаю, що він ховається в лісі. А на вас може впасти підозріння у зв'язку з ним... Отже, не затримуйтесь тут надовго. Хто зна, що буде з нами, але нічого доброго чекати не можу.

Пізніше я довідався, що Жорка Ч. підібрал собі компанію з таких же молодих шибайголів та полював на комуністів і комсомольців у навколошніх селах. Його довго не могли зловити, зрештою підіслиали провокатора й той виказав місце осідку "банди", яку викосило кулеметами ГПУ.

"Банди", точніше, групи незадоволених з жорстокої совєтської влади, виростали, як гриби в лісі. Вони не чіпали мирне населення, зате до комуністів пощади не було. Пам'ятаю одну таку групу, яку очолював колишній царський офіцер Ващенко. Вона операуала в наших районах вісім років, аж доки її десь не оточили. Ващенко від застрілювався до кінця, а останній набій розрядив у свою голову.

Мені вже дуже набридли мандрівки по селах, ночівля в чужих хатах, і вся продовольча статистика в цілому, себто, виповнення анкет, скільки чого має кожне село. Я пішов до упродкомісара Пахомова й попросив:

— Дайте мені щось інше, бо вже моя голова тріщить від чисел...

Пахомов був інтелігентною, симпатичною людиною і зразу погодився.

— Хочете стати завідувачем скотофарми в своїй Гамаліївці?

— Хочу.

— Ну, то приймайте справи. Там тепер порядкує Власенко, але ж він, сучий син, розпився, а ви, здається, не п'єте.

— Не п'ю.

— Дуже добре. Налагодьте облік господарства, без мого ордера нікому нічого не давайте, підтягніть обслуговуючий персонал.

Саме починалась весна, і я з великим задоволенням поїхав на нову службу, де був, як кажуть, "і вдома, і замужем".

На обов'язку завідувача фарми, крім обліку, була ще й охорона господарства. То ж кожної ночі я брав рушницю й обходив усю фармерську територію, іноді для остраху стріляючи... в місяць.

Але ніколи жодних пригод не було, й так щасливо дожив я до осені, коли раптом на фармерських свиней напала чума. Після того, як кілька свиней здохло, мусіли пустити всіх під ніж (ветеринар сказав, що їхнє м'ясо можна споживати), а незабаром фарму взагалі зліквідували й Пахомов призначив мене завідувачем склепу продуктів, що швидко псуються. Сюди належали — м'ясо, масло, яйця, риба. Пізніше додали ще сало, борошно й мед.

На мене дивились, як на "багатія", але ж я, зв'язаний заповіддю "не укради", нічого для себе не брав, хібащо вріжу кусочек сала і тут же, в склепі, з'їм без хліба, бож голод давав себе знати. Натомість не було рятунку від так званих "друзів", особливо від працівників "на становищі". Кожний повітовий начальничок раптом запалився до мене симпатією, заходив до склепу й просив дати або сала, або м'яса, або півдесята яєць...

— Слухайте, — казав я, — таж це все на обліку, мене перевіряють, і коли знайдуть недостачу, хто буде відповідати?

— А ти не будь тюхтієм, — радили "друзі", записуй менше, ніж приймаєш.

— Як менше? Адже дядько перед здачею свого продукту добре його виважив, і що він мені скаже?

— Плювати на дядька. Говори, що в нього неправильні терези.

Я потерпав від таких порад, хоч, правду сказавши, й дядьки при нагоді старалися мене обшахувати. Не раз у фунтовій грудці масла я знаходив більшу половину льоду (масло було тільки зверху), яйця підсовували несвіжі, рибу також. А мед перемішували з борошном.

Зрештою пішов я до головного бухгалтера, розповів про "друзів" і спітав — що мені робити?

Головбух подумав і, попередньо замкнувши двері, сказав мені:

— Життя є життя. Завези мені півпуда борошна й пару кілограмів сала. Давай потроху й

тим сучим синам, начальникам, щоб не нажити ворогів. За решту не турбуйся, спишемо, як зіпсувтий продукт, згідно з інструкцією...

Все ж таки, подібна "давалівка" стояла мені поперек горла, і я вирішив за всяку ціну розрахуватися з "хлібною" посадою.

На щастя, наблизався мій призовний час. Власне, я його прискорив, себто, попросив повітового воєнкома (одного з постійних "клієнтів" моого склепу), і він відкликав мене в розпорядження Воєнкомату.

— Ну, що ж, — сказав воєнком, — ти свій хлопець і тому на фронт, чи в стрійову я тебе не відправлю. Вибирай, яку хоч волость, будеш там військовим писарем, а пізніше, якщо матимеш бажання, заберу до повіту.

Отже, не май сто рублів, а май кілька друзів...

Писарство в волості було "легким хлібом". хоч за працю майже нічого не платили. Ніхто не примушував мене з'являтися вчасно й не контролював мене. Та ѿ чому було контролювати? Офіційні розпорядження, які писалися на підставі таких же офіційних розпоряджень? Іноді заїздив згадуваний повітовий воєнком. Тоді треба було його добре почастувати, бо він любив чарку, а до неї яєшню з салом...

За рік воєнком спітив мене:

— Уже насидаєш в волості? Хочеш до міста?

— Хочу.

— Гаразд. Завтра виїдемо разом. Будеш у мене старшим писарем.

Тут треба сказати кілька слів про воєнкома. Називався він Іван Парфенович Тихомиров, може, "понюхав" трохи церковно-приходської школи, бож грамотністю не відзначався, писав, як курка лапою... Вся праця Воєнкомату лежала на начальникові мобілізаційного відділу, колишньому штабс-капітанові Рябінінові, а Іван Парфенович "адміністрував", призначав і звільняв своїх службовців, ходив до них за чергою, на чарку. Пізніше ті службовці підкляли Іванові Парфеновичу велику свиню... Знаючи, який він грамотний,

написали до губерніяльного Воєнкомату такого офіційного листа:

"Доводжу до Вашого відому, що черговий призовний контингент уже відправлено у відповідні частини. Крім того, повідомляю Вас, що я, дурак і ідіот, ніколи не читаю папірців, які складають мої службовці й дають мені на підпис, хоч би там була й явна нісенітниця, бо, правду сказавши, я її читати добре не вмію. Підписав повітовий воєнком ТИХОМИРОВ."

Розуміється, після цього повідомлення Івана Парфеновича негайно зняли з роботи, а партійний комітет призначив його на посаду судді, де сидів фаховий секретар-юрист, і особливої грамотності від судді не вимагалось.

Ще до того випадку я потрапив у штаб 23-ої стрілецької дивізії, не в порядку кари, а тому, що там був брак грамотних писарів.

Врешті після двох років дослужився я до демобілізації, дістав військовий білет із званням "старшого писаря запасу" й почав шукати цивільної праці.

Був кінець 1922-го року. Фронти вже закінчились, та не закінчилась розруха. Голодно, безробітно, жодних привілеїв нема навіть демобілізованим з армії. Я "обивав пороги" установ, фабрик, заводів і все даремно, скрізь була одна відповідь: праці нема! І нема ніякого виходу з прикого становища. Батьків уже виселили з парофіяльного будинку, вони самі містилися в тісній селянській хаті, та їй незручно ж дорослому хлопцеві бути на утриманні батьків!

Цілими днями я був "у походах" — пішки, на коні, в поїзді. Хотів уже іхати в Донбас, на шахту, аж раптом мені пощастило, і я влаштуваєсь секретарем слідчого в карних справах із мізерною заробітною платнею в 12 карбованців 50 копійок на місяць.

Далі, якщо хотів ознайомитися з моєю "кар'єрою", хай буде ласкавий прочитати мої книжки "Записки слідчого" і "Будні совєтського журналіста".

Галина БОНДАРЕНКО ОСТАШ

ОСІНЬ

Небо скуйовдане, сіре,
Листя пожовкле тихо паде.
Хмари нависли, мов гори,
Осінь печальна спроквола йде.

Краплі дощу, немов слізози,
Котяться по стовбурах,
Сумно шумлять верболози
Вітер холодний гуляє в степах.

Заплакана земле убога,
Плачу з тобою і я —
Далека до тебе дорога,
Закута Вкраїно моя.

Микола ВАСИЛЕНКО

ОСІНЬ У КАНЕВІ

Дніпро під Каневом, мов синя птиця,
Ось, ось крилом змахне... і полетить.
Вже трав нема, лиш гостро пахне глиця
і хмарами забита вщерть блакить.
А там, у вибалку, де клени босі,
збирає золоті червінці осінь.

Згасають швидко вже короткі дні.
Де висівають літом чисту вику,
Останнє листя залиша осику,
Летить і пропадає вдалині.

Лиш на горі, не гаснучи й на мить,
Шевченка серце полум'ям горить.

"Україна" 1965 р.

ВЕЛИКИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИК

(До 110-ліття народження)

У вересні цього року минає 110 років з дня народження великого історика-дослідника Михайла Сергійовича Грушевського.

Михайло Сергійович Грушевський народився 22-го вересня 1866 року в родині урядовця із свя-

щеницького роду на Київщині. Бувши сином заможних батьків, він повністю віддався науковій праці. Людина надзвичайних здібностей та феноменальної пам'яті, Михайло Сергійович легко проходив науку в Київському університеті, мав дуже добру наукову підготовку і був вихованцем славного історика Володимира Антоновича, що займав катедру старої російської історії у Київському Університеті (відповідної катедри з історії України не було). Серед істориків, що складали "школу" В. Антоновича (Д. Багалій М. Довнар-Запольський, професор Київського Університету і наступник В. Антоновича по катедрі, М. Дацкевич, В. Голубовський, Ол. Грушевський, В. Ляскоронський та ін.) М. Грушевський вважався найздібнішим учнем.

У Києві Грушевський став магістром історії і написав ряд цінних монографій, з яких особлину увагу на себе звернули "Очерк істории Київской землі от смерті Ярослава до конца 14 в." (1891) і магістерська дисертація "Барское староство" (1894). В. Антонович вибрал М. Грушевського кандидатом на катедру східно-европейської історії (фактично української історії) у Львівському університеті. Грушевський найбільше надавався до професури в Західній Україні. Він мав грунтовне методологічне та документальне вишколення, здобуте пильною архівною роботою та своїми солідними працями. Посада Грушевського була дуже відповідальною у зв'язку з плянами реорганізації Товариства ім. Шевченка, яке було засновано в 1873 р. у Львові. У 1892 р. з ініціа-

тиви В. Антоновича та інших київських громадян воно стало Науковим Товариством ім. Шевченка (НТШ).

Переїхавши до Львова (Грушевському тоді було 28 р.), він обійняв у Львівському Університеті катедру східно-европейської історії та заснував при ній семінар української історії, з якого вийшли найвидатніші галицькі історики і співробітники М. Грушевського по НТШ. Товариство широко розгорнуло свою діяльність і могло висунути обґрунтовану претенсію стати Академією Наук України, якою воно фактично в той час було.

М. Грушевський був довголітнім директором історично-філософічної секції при НТШ, засновником та головою археологічної секції та редактором багатьох наукових видань, які виходили з рамени секції. Основним дітищем М. Грушевського в його галицькій добі був квартальник — "Записки НТШ", в якому в першу чергу узгляднювалися питання історичного характеру. В записках появлялися численні дослідчі статті і рецензії М. Грушевського та його галицьких учнів, також вчених з Наддніпрянщини, яких видання в Східній Україні були утруднені обставинами російського поліційного режиму. "Записки" були суто науковим органом, в той час, як "Літературно-Науковий Вісник" мав характер публіцистичного органу й грав роль герольда ліберально-демократичної думки. В цьому була європейська і разом українська місія М. Грушевського, яку він виконував разом з другим редактором — І. Франком, даючи українцям найкращі твори західно-европейських авторів та маючи співробітниками українську літературну еліту з майже цілої української території (за винятком Карпатської України), "Літературний Вісник" у руках досвідчених редакторів (Грушевського і Франка) виробився на трибуну цілого українства, з проблематикою, яка віддзеркалювала прагнення будувати українську культурну соборність, як пепердумову соборності державної.

"Записки" М. Грушевського підняв до рівня найкращих наукових органів західно-европейського типу з надіво добре організованою інформаційною частиною та численними рецензіями і бібліографією, що надходили до Львова із заходу і сходу.

В Галичині М. Грушевський виконував різноманітні завдання. Він був репрезентантом загальноукраїнської думки й організатором наукової праці, з якою тісно перепліталася його власна історично-наукова творчість. Перших сім томів його "Історії України-Руси", що були епохальною подією в дослідження нашого минулого, з'явилися як видання "Збірника Історично-Філософічної Секції" (1898-1909) та частинно й восьмий том був виданий коштом НТШ (Київ, 1913). "Історія України-Руси" Грушевського вироблялася на сторінках "Записок" НТШ. Цих допомогових студій було так багато, що за перше десятиліття діяльності Грушевського їх назбиралося п'ять томів, окремо виданих під назвою "Розвідки і матеріали до "Історії України-Руси". У Львові Грушевський

шевського називали "шефом галицької школи істориків". Його школа докладно досліджувала історію Галичини, досліди згодом з'явилися у двох томах "Матеріалів до Історії Галичини".

Після революції 1905 р. перед східними українцями відкривалися ширші перспективи, і Грушевський хотів їх використати. Він стояв на всеукраїнськім становищі, поборюючи вузький галицько-буковинський провінціоналізм, відчужувався від галицького життя й на цьому тлі виникали тертя з чільними членами націонал-демократичної праці. У 1913-му році Грушевський зрікається голоування в НТШ і переносить свою діяльність у Східну Україну. Без енергійного й невтомного голови, НТШ у Львові цілком занепало. У Києві М. Грушевський стає головою "Українського Наукового Товариства", організовує наукову працю, видає "Записки" товариства, історичний квартальник "Україна" та серію наукових праць. У 1914-му році російська влада арештовує М. Грушевського й засилає до Сімбірську, а згодом до Казані. У 1916 році йому дозволено переїхати до Москви. Революція 1917 р. звільняє його із заслання. Грушевський повертається в Україну, очолює Центральну Раду й стає одним з найважливіших чинників української революції.

З упадком Центральної Ради Грушевський опиняється на еміграції у Відні. Там він засновує Український Соціологічний Інститут, який пізніше перенесено до Праги та видає курс генетичної соціології під назвою "Початки громадянства". Під час еміграції і з поворотом на Советську Україну Грушевський докінчив ще одну велику працю, видавши "Історію української літератури" (перший том вийшов у Києві-Львові 1923 р.).

У 1924-му році М. Грушевський повернувся в Україну. У Києві працював у Академії Наук, у якій заснував ряд історичних інституцій, відновив роботу Історичної Секції Українського Наукового Товариства, перебрав катедру української

історії при УАН та видав серію наукових праць.

На протязі свого життя Михайло Сергійович Грушевський був політично-громадським діячем і організатором історичних наук. Видав понад дві тисячі праць. Лише перерахування його праць вимагає грубенького книжкового формату. В еміграційних умовах література М. Грушевського лише частково доступна дослідникам. Тому повнота його образу на еміграції недоступна.

Грушевський з феноменальною пам'яттю вмів доцільно використовувати свій час і завжди був кожному до розпорядження. Він завжди мав час, бо наперед розподіляв свою працю й суворо дотримувався розкладу дня. Був надзвичайно працьовитий. Вставав рано і за декілька ранішніх годин встигав написати чималу статтю, часом декілька, зробити дослід, розібрatisя в джерелах, а потім починалися лекції, громадська праця, турбота в НТШ, зустрічі з людьми, участь у різних громадських імпрезах і т. ін. Грушевський мав величезну власну бібліотеку. Він був, як казав сам, вихованій у суворих традиціях радикального українського народництва. Зробив чималу чистку "авгієвих конюшень" українського минулого — легендам, якими були дуже багаті старі часи.

В 1929-1930 роках совєтська влада ліквідувала всі комісії, в яких працював М. Грушевський та зупинила видавання історичного журналу "Україна". В 1931-му році кампанія проти Грушевського досягнула свого апогею. "Школу" Грушевського примушено замовкнути. Частина прихильників Грушевського капітулювала, частину зарештовано й заслано. Самого Грушевського примусили виїхати до Москви. У Москві Михайло Сергійович осліп, захворів і в 1934-му році помер. Поховали його на державний кошт у Києві. Це було замилюванням очей України та за кордону. Твори Грушевського, який не хотів стати адептом марксистської науки, в Україні заборонені.

B-m

"СОЛЖЕНІЦИН І ДІЙСНІСТЬ"

Під таким наголовком з'явилася в Парижі, у В-ві "Ля табль rond", французькою мовою нова книга Д. Паніна, що був товаришем О. Солженіцина довгі роки ув'язнення і описаний в романі "У колі першому" як Сологдін. Книга уточнює ті розходження в поглядах двох російських дисидентів, на які натякав Д. Панін у своїй першій книзі "Записки Сологдіна".

У зв'язку з появою останньої книги, кореспондент Радіо Канади поставив авторові ряд питань. Одне з них таке:

— У чому різниця Ваших поглядів із Солженіциним щодо його постави в питанні взаємовідносин між російським народом та іншими націями СССР?

На це Д. Панін відповів:

— Я хочу сказати — втрати російського народу величезні, але втрати — наприклад — українців ще більші. Слід сказати, що під час колективізації, було навмисне викликано нечуваний голод в Україні, наслідком якого загинуло коло 7 мільйонів українського населення. Невеликий український народ втратив майже половину активного складу.

— Західні українці, лотиші, литовці — вели боротьбу проти режиму ще п'ять років після закінчення війни. Для нас це був зразок відваги й героїзму. Тому я думаю, що наш обов'язок, обов'язок росіян — дати свободу національностям, що були включені в імперію нашими предками.

— Катастрофа 1917 р. поневолила ці національності. І ми, росіяни, несемо за це відповідальність, як панівна нація колишньої Росії...

Микола СТЕПАНЕНКО

“ЖИВА ЛЕГЕНДА ДАЛЬШОЇ НАШОЇ БОРОТЬБИ”. . .

У класичній за своєю формою і змістом статті під назвою “Пам'яті поляглих за державність”, що була опублікована в ч. 15-му журналу “Тризуб” за 22 січня 1926 року, Симон Петлюра писав:

“Біля гасла Українська Народня Республіка — Українська Незалежна Держава об'єдналися всі справді активні сили нації в її боротьбі за незалежність. Тільки в моральній атмосфері, утвореній тією боротьбою, могли з'явитися світлі постаті поляглих, тільки на цьому ґрунті могла зродитися жива легенда дальшої нашої боротьби, що живе невмирущою в душі нашій і ферментує її сили на нові виступи”.

Сьогодні ми вшановуємо пам'ять найвизначнішого лицаря серед легіону “світлих постатей поляглих за державність” — пам'ять підступно вбитого 50 років тому Голови Української Незалежної Держави і Головного Отамана її Збройних Сил — СИМОНА ПЕТЛЮРИ. Переглядаючи пройдений без нього півстоліття шлях, ми можемо назвати Симона Петлюру його ж словами: Він — “живі легенда дальшої нашої боротьби, що живе невмирущою в душі нації і ферментує її сили на нові виступи” Він — не лише основоположник творець, невтомний каменяр - будівничий і самовідданій полководець нашої новітньої незалежної держави, та оформленувач докладної філософської концепції “дальшої нашої боротьби”, він також — видимий символ найдосконалішого твору модерної демократичної державності — Української Народної Республіки і оте вічно живе її ферментуюче гасло, довкола якого “об'єдналися всі справді активні сили нації в її боротьбі за незалежність”.

Це Українська Народня Республіка і Симон Петлюра породили справді всенародну боротьбу проти московсько-комуністичних окупантів у її найрізноманітніших виявах на протязі останнього півстоліття. Це Українська Народня Республіка й Симон Петлюра спричинилися до вибуху масового протикомуністичного повстанського руху 20-их років. Це, як співається в марші “Україна”, послав їх до бою Симон Петлюра “боротись за матір свою”. Це Українська Народня Республіка і Симон Петлюра надихнули силою, завзяттям і витривалістю творців Української Автокефальної Православної Церкви в 1921 році. Це Українська Народня Республіка і Симон Петлюра створили політичну платформу для Спілки Визволення України і Спілки Української Молоді. Це Українська Народня Республіка, вікопомні Акти 22-х січнів і Симон Петлюра покликали до життя Українську Військову Організацію, Організацію Українських Націоналістів і героїчне революційне підпілля. Це Українська Народня Республіка і Симон Петлюра створили нам славну Карпатську Україну і Карпатську Січ. Це

Українська Народня Республіка і Симон Петлюра спричинилися до відродження нашого новітнього війська у формі Української Повстанської Армії, Української Національної Армії і численних протикомуністичних загонів, що діяли в час Другої світової війни. Це Українська Народня Республіка і Симон Петлюра поклали основи для руху спротиву, національної самооборони й культурного відродження останніх десятиліть. Це Українська Народня Республіка і Симон Петлюра покликали творчі сили нашої діаспори до розбудови широко розгалуженої і ефективно діючої організаційної системи українського самостійництва. Це Українська Народня Республіка і Симон Петлюра давали й дають нам немеркнучі зразки дійового патріотизму, невтомної праці, самопосвята, героїзму й найвищої жертви.

Сьогодні в п'ятдесятиліття ганебного злочину, доконаного агентом комуністичної Москви, стоячи перед першою надгробною плитою, що була на могилі Симона Петлюри в Парижі, а тепер знаходиться в цьому Всеукраїнському Пантеоні, в глибокій пошані згадуємо всіх однодумців і послідовників Симона Петлюри — петлюровців. творців живої легенди “дальшої нашої боротьби”, особливо ж тих, які в нерівній боротьбі або від зрадницької чи ворожої руки впали на відповідальних стійках, гідно виконуючи свої патріотичні обов'язки. Згадуємо державних мужів, політичних та громадських і культурних діячів, згадуємо полководців, старшин і вояків, згадуємо герой-підпільників, згадуємо закотованих у в'язницях і концентраційних таборах, згадуємо замучених голодом, згадуємо новітніх одержимих, які “караються, мучаться, але не каються”... Митрополит Василь Липківський, і Андрей Шептицький, Сергій Єфремов, Михайло Грушевський, Євген Коновалець, Тарас Чупринка-Шухевич, Степан Бандера, Олег Ольжич, Олена Теліга, Лев Ребет... Ім'я ж їм легіон.

Підсумовуючи пройдений півстолітній шлях без Симона Петлюри, нам належить переглянути виконання його заповітів і повторити урочисте приречення незламної вірnosti нашим національно-державним ідеалам та послідовної й безкомпромісової боротьби за Українську Незалежну Державу аж до переможного кінця. В ці незабутні хвилини в наших серцях, за словами поета національного відродження — Олеся, “з журбою радість обнялась”! Нам є вже чим звітувати перед світлою постаттю Головного Отамана. Ми на вірному, петлюровському шляху до всебічного звільнення й відновлення Української Народної Республіки. Ми несхідно крокуємо по ньому, ми невтомно боремось, працюємо і творимо непримінальні цінності в усіх царинах життя модерної нації. “В українську державність ми віруємо, в її неминучість ми переконані”, вже видно “досвітні вогні” її приходу!

Світлана КУЗЬМЕНКО

ТРАДИЦІОНАЛІСТ

(З книжки оповідань ““Новоталалаївські рефлексії, або “Розповіді інспектора народніх шкіл в діаспорі””)

Нова Талалаївка найбільше славилася тим, що в ній проживало багато всебічно поінформованих людей. Цю славу вона, без сумніву, завдячувала в першу чергу трьом місцевим газетам, які старалися інформувати читачів не лише про всі можливі новини світового значення, але й дрібні, місцеві, які для новоталалаїчан були не менш важливі ніж перші.

Тому, що газети були органами різних політичних партій, вони переважно по-різному насвітлювали одні й ті самі події і цим давали новоталалаїчанам численні нагоди до дискусій.

Треба сказати, що хоч у новоталалаїчан і було багато різних зацікавлень, однаке понад усе вони любили дискусії і нерадо ходили на такі імпрези, де їх не передбачалося. Зовсім не винятковими були випадки, коли хтось, запізнившись на доповідь, просив доповідача коротенько повторити її, щоб мати змогу взяти участь у дискусії.

Одного дня всі три газети повідомили, що з уваги на помітний занепад духового зв'язку між батьками й дітьми до Нової Талалаївки прибуває відомий психолог, спеціаліст з дитячої психології, автор численних книжок на цю тему, двічі доктор, професор Проблемсолвер. Він прочитає серію лекцій про причини втрати духовного зв'язку між молодшою й старшою генераціями та дастъ поради, як ці явища слід сприймати.

Усупереч прийнятим звичаям міста, оголошення не тільки не було дискутоване, але й цілковито промовчане, так ніби читачі його зовсім не помітили, хоч, як показає дальший хід подій, це було зовсім не так.

На другий день газети повідомили, що на згаданий в оголошенні курс зголосилося стільки зацікавлених, що для проведення лекцій довелося винайняти одну з найбільших шкільних заль та ще й ділити курс на п'ять частин.

У Федора Перепічки було двоє дітей, з якими він, щоправда, кілопотів не мав, можливо завдяки їх вікові, який ще дозволяв уживати, крім пояснювально-розмовних засобів, також і випробуваних поколіннями, традиційними. Однаке, чуючи про клопоти інших батьків із своїми дітьми та спокусившися авторитетом лектора, вони з дружиною вирішили записатися на курс.

Прийшовши завчасу, Перепічки походжали по широкому шкільному коридорі, стіни якого прикрашували портрети видатних людей, які в той чи інший час відвідували цю школу, впереміш з фотографіями шкільних спортивних команд, хорів та оркестрів, а також — у спеціальніх шафах — чащі, що їх отримали спортивні команди та різні гуртки за перемоги в змаганнях.

На здивування Перепічки, по коридорі проходжувалося чимало знайомих. Деяких він зовсім не сподівався тут зустріти, бо знов їх як людей, що цікавляться проблемами світових маштабів.

— Послухаємо, послухаємо, — промовив Перепічка, затримавши біля колеги з клубу шахістів Безпроблемного.

— Авторитетна людина, пишуть. Цікаво послухати, — відповів Безпроблемний. — І чому воно тепер у людей стільки клопотів з дітьми?

Якраз у цей час повз них пройшла пані Певна, яка рік тому мала на це питання конкретну відповідь: вона гостро обвинувачувала батьків проблемних дітей, запевняючи, що “подібних речей” у себе в хаті вона б ніколи не допустила. Але пів року тому її дев'ятнадцятирічна доня одружилася з нащадком ватажка одного з зулуських племен без її благословення. І хоч Певна навіть не дозволила майбутньому зятеві зайти до хати, коли доня його привела познайомитися з родиною — тепер запекло переконувала, що з мішаних подруж родяться здоровіші й розумніші діти, і якщо добре подумати, то й справді немає зла без добра. Та сьогодні вона прийшла на лекцію спеціаліста з дитячої психології. У неї було ще двоє менших дітей.

Тут і Всезнаючий з дружиною, і Великорозумовські, і стільки інших, які присвятили ціле своє життя, чи присвячують стільки часу на навчання дорослих та дітей у школах, пишучи статті до газет і журналів та видаючи книжки з виховною тематикою.

Доповідач почав свою лекцію вступом, у якому насвітлив найголовніші причини браку спільної мови між поколіннями.

— Як можуть двоє людей зрозуміти одне одного, — говорив він, — коли в них навіть ті самі терміни окреслюють протилежні до свого змісту поняття? Візьмімо, наприклад, такий термін як “дроп-авт”. У понятті людей минулих часів, до яких, без сумніву належить генерація сучасних батьків, коли хтось покидав школу, він асоціювався з поняттям сорому, відступу, невитримки і тому подібного... Таку молоду людину окреслювали терміном “дроп-авт”. У наш же час колишній так званий “дроп-авт” асоціюється з прогресивністю думки, незалежністю від впливу батьків і старшого покоління, іншими словами — дорослістю! І його окреслюють тепер терміном “дроп-ін”.

Один із слухачів підніс руку і, попросивши слова, спітав лектора, як розглядати випадки, коли молода людина, яка вже виявила свою дорослість, все ще перебуває на утриманні батьків.

— О, у наш час такі випадки не становлять жодної проблеми, — жваво пояснив лектор. — У наш час існують у достатній кількості суспільні центри для допомоги молодому поколінню, яке втратило духовий зв'язок із своїми батьками. Коли молода людність не має з чого жити — там нею опікуються.

— Або ж візьмімо інше, — вів далі лектор. — У наш час молоде покоління не дбає про свій вигляд, неохайно вдягається, носить довге, часто розплатлене волосся. Старше покоління дивиться на це явище як на ознаку дегенерації. Молодше ж — навпаки — вважає цю прикмету за поступ на шляху до вдосконалення людини. Бо воно вважає, що вартистъ людини не в одязі — а в її душі, під одягом; не в довгому чи в короткому волоссі, а в мудрості, під ним. Так, у мудрості! — вигукнув лектор. — Boeh de b так звана проблемна дитина не жила, вдома чи не вдома, вона зуміла змусити батьків, своїх, чужих, чи всіх разом себе утримувати. Подумайте добре над цим! — вигукнув лектор, піднявши дотори вказівний палець. — Отже, хто ж тут насправді проблемний? Хто винен на ділі в занепаді духового зв'язку між поколіннями? — він обвів залю поглядом.

Дехто опустив голову, а подружні пари кидали одне на одного обвинувачуючі погляди.

— Однаке, — продовжував лектор, — проблемні батьки, я маю на увазі — батьки проблемних дітей, — поправився він, — не мусять впадати в розпач, бо, запевняю вас, що їхні діти становитимуть до своїх дітей такі ж самі вимоги як і їхні батьки ставили до них. Тільки їхні діти муситимуть більше надіятися на свої власні сили, бо ж їхні батьки не матимуть змоги дати своїм дітям стільки, скільки вони діставали від своїх батьків, а різні допомогові фонди стануть спрахою минулого, бо до того часу ви вже всі ви-

йдете на пенсію. Отже на закінчення сьогоднішньої лекції скажу: батьки проблемних дітей не мусять попадати в розпач. Вони можуть сміло надіятися здійснення своїх мрій та бажань у своїх внуках! — сказав лектор, зробивши натиск на останньому речені.

Дискусій після доповіді не було. Всі швидко розійшлися.

По дорозі додому Безпроблемний призвався Перепічці, що він ні про що так тепер не мріє, як про те, щоб стати дідусем, бо він дуже любить маліх дітей.

Удома Перепічха говорила чоловікові:

— А все ж таки добре, що ми записалися на курс. Уже після першої лекції немов би розвиднилося. Стало багато що зрозумілішим, а найголовніше, що нічого такого страшного, як воно нам часом здавалося, з молодшим поколінням і немає. Навпаки, все йде зовсім нормальн... — А за деякий час, зідхнувши, додала: — Але якби ж цього всього, не дай, Боже, не треба було прикладати до своїх власних дітей... Хоч воно, правда, в кожного свої діти...

— А я, — промовив Перепічка, шукаючи щось у шафі, — прослухавши лекцію, вирішив зосередитися на традиційних методах виховання... Чи ти не знаєш, де подівся мій старий ремінний пояс?

**

Книжка "Новоталалаївські, рефлексії" або "Розповіді інспектора народніх шкіл в діяспорі" якраз тепер вийшла з друку. Книжка містить 15 гумористичних і не гумористичних оповідань. Обкладинка та ілюстрації роботи мистця Мирона Левицького. Книжку можна замовляти в редакції "МОЛОДА УКРАЇНА". Ціна примірника включно з пересилкою \$4.00.

ФІЛІЯ ОДУМ-у В ГОШЕН - ЕЛКГАРТ (Інд.)

запрошує вас із приятелями на

ЗАБАВУ

відзначення третьої річниці існування філії.

що відбудеться

в суботу 13-го листопада 1976 р.

у парафіяльній залі УАПЦеркви

Гратиме група "ТРУБАДУР" з Чікаго

під керівництвом Олексія Пошиваніка.

Управа ТОП-у

В суботу, 23-го жовтня 1976 р. — год. 7:30 веч.

в залі катедри св. Володимира,

404 Батирст вул. в Торонто

відбудуться

Ювілейні

Чернігівські Вишивані Вечерниці

(Забава)

Під час забави буде вибрана нова королева української ноші, яка рівночасно буде й Канадійською Королевою "Українських Вістей".

Також багато цікавих несподіванок.

ВСТУП: дорослі \$6.00 від особи

Комітет

Ю. ТКАЧ

ТАЙ ДІН

ЕКСКУРСІЯ В УКРАЇНУ

Аж не вірилося. Перед нами сидів Тай Дін, молодий в'єтнамець і так весело говорив по-українському, пересипаючи розмову приказками, жартами. Коли він змовкав, слухаючи когось із нас, тоді його очі виповнювали сум.

Нас за столом шестеро. Студенти з усіх кутків світу й України на прощальному вечорі. Тай Дін нещодавно закінчив політехнічний інститут, і це був його останній вечір у Києві. Опівночі він виїдує у далеку дорогу до рідного краю. Незабаром кінець літа і тоді решта нашого товариства, українці, роз'їдуться. Джонні вернеться в Канаду, Мартин і Васька підуть до армії і виїдуть на Далекий Схід, я вилечу в Аргентину, Майк — в Англію.

Для нас "чужоземців" це була культурна проща в країну народження батьків, літні курси української мови, мови, яка для нас змертвіла й засмічена чужими словами. Тому ні один з нас не володів мовою так, як наш товариш з Азії. За чотири короткі роки він на дозвіллі вивчив українську мову, як рідну, дарма що в курсі навчання її не було й взагалі міг легко обйтися без неї. Літом добровільно іздив з комсомольцями в колгоспи й вечорами, після виснажливої роботи, розмовляв з селянами, слухав, навчався.

Джонні захоплено повторював, мабуть сотий раз того вечора:

— Гош, але ж і мова. Послухай лише. Гош, ніхто вдома не повірить.

— Та воно й у нас не кожен так тепер говорить, — не витерпів Васька.

— Слухай, — Тай Дін раптом звернувся до мене, — я тобі так і не розповів про свої перші дні тут. Ціла комедія була, правда тоді більше скидалося на трагедію. Нас дев'ятнадцятеро прилетіло в Москву зимою. Знаєш, яка у нас дома зима — в босоніжках, шортах, сорочці. Нас так і виридили в дорогу. Того ж дня в Шереметєво, як на зло, було сорок п'ять ступнів морозу. Поки

дібралися з літака до прийомної залі, були сині, як баклажани, очі слізилися, трусилися як цукренята.

Перед нами стояла так само розгублена, як і ми, група комсомольців. Якась дівчина пробель-котіла привітання, яке загубилося в гучному повідомленні про посадку ще одного літака. Нам тицьнули в руки квіти, і потім запала незручна мовчанка. Ми стояли збиті в гурт, на нас з подивом поглядали люди в теплих шубах і плащах, немов ми щойно з неба впали. Прийшов старший чоловік, нагримав на роззяв, і все ожило, заметушилося. Нас завели в теплу кімнату, подали гарячого чаю, іжі.

— Нарешті все було полагоджено — з якогось складу привезли теплій одяг, давно залежаний, від якого тхнуло цвіллю, і такого покрою, що мабуть і в кіосках "По знижених цінах" не було. Кострубате, колюче, пошите бозна на кого. Але такі тепле.

Наступного дня відправили нас потягами — кого в Харків, кого в Київ. Цілу дорогу пасажири показували на нас пальцями й заливалися сміхом. І було з чого. Рукави й холоші різної довжини, гудзики не там, де треба, голови попірнали у чушанках. Згодом і ми приєдналися до їхнього реготу. Пролетіла про нас чутка по цілому поїзді...

Стрілка годинника, мов навмисне щораз швидше рухалася до призначеної години. Підвівшись, Мартин сказав:

— Час іде, хлопці. Давайте востаннє вип'ємо за нашу дружбу, за нашу Україну.

— За Україну... — повторили всі хором.

**

Незчулися і ми, "іноземці", як те літо промайнуло в безвість, і прийшов нам час розсіватися по світі. Всі ми сердечно полюбили батьківщину, її людей, міста. Все видавалося неймовірно рідним та знайомим. Хоч тут, казали дома, людям жити тяжче, зате вони здавалися щирішими й завзятішими, не такими замкнутими в собі, як ті, що у "вільному світі".

липень 1976

ДЕЯКІ ДУМКИ

Єдине чудо, можливе в розвитку людини, — це освіта. Ніраса, ні індивідуальне походження ("доброродне", "плебейське") не відрізняють так однієї людини від другої, як освіта відрізняє освічену людину від неосвіченого. Освічена людина — це наче окремий різновид homo sapiens-a. Навіть вираз обличчя, а особливо очей (тобто сухо-фізичних явищ) в освічених людях часто (але не завжди) інші, як у неосвічених. Але, зрозуміла річ, хибно було б розуміти освіченість, як панськість, як це частенько роблять в умовах недосконалого людського суспільства.

**

Почуття зневаженої гідності людини дуже болюче. Найвиразніше це відчувається тоді, як людина із стану суспільно-упривілейованого спуститься на становище "низьке". Таке було з нашою інтелігенцією, як вона опинилася в США чи в Канаді і стала працювати підмітлами, посудомийниками тощо, коли "боси" погукували на цих людей "гей!". Тут боліло людей невідповідне трактування їхньої самосвідомості.

Але з самосвідомістю людини не має нічого спільногом негативна риса — зарозумілість.

В. ЧАПЛЕНКО

Віктор ЛІЩИНА

МОВА УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Тема про школи українознавства та їхній вплив на уживання української мови молоддю, є дуже важливою. На превеликий жаль, докладних інформацій пор етнічні школи в Канаді немає. Але все ж чимало можна сказати про проблеми, які існують в цій ділянці.

З певністю можна сказати, що для багатьох дітей закінчення курсів українознавства чи мистури означає закінчення цілої української науки. Але без постійного повторення і вживання мови, цебто писання і читання, юнак чи юначка їх скоро забувають.

Щоб уявити собі, яка серйозна загроза є до ще більшого занепаду нашої мови в майбутніх генераціях, треба знати, що за даними загального перепису населення Канади 1971 року, із приблизно 600,000 людей, які вважають себе українського походження, тільки половина з них написали, що говорять по-українському.

Я не бачу жодної причини, чому ми мали б попасти в таку ситуацію, принаймні в місцях, де українська громада велика і сильна. Способів поширювати українську мову є багато. Радіо — один із найважливіших способів комунікації. В 1966 році у Канаді українці менше вживали його тільки супроти двох інших національностей (не врахуючи англійців і французів). В 1965 році, порівнюючи із іншими етнічними групами, українська преса мала найбільшу кількість публікацій — газет, журналів тощо.

Хоч я пізніше повернуся до самого навчання української мови в школах, я хотів би розглянути головні причини, що впливають на зменшення вживання рідної мови молоддю.

Частина вини безперечно падає на батьків. І чому ні? Діти, народжені в Канаді чи Америці, не розуміють, чого вони мають вчити ще якусь мову, окрім англійської. Назви такі, як "Гонк Скул", може й не шкідливі, але показують заневагу до української школи і якийсь сором перед приятелями англо-саксонського походження. Також посилання дітей до школи, щоб тільки поズбавитися обов'язку виховання дитини в українському дусі, мало що поможе. Українську мову треба вживати у хаті. Дуже мало дітей зможуть самі, тільки у школі, добре пізнати українознавство і навчитися добре говорити рідною мовою.

Зацікавлення молоді українською пресою дуже мале. В багатьох випадках нема почуття обов'язку підтримувати своє друковане слово. Таке почуття може виробити лише ініціатива вдома. "Гомін України" у числі 24 січня 1976 року, підраховує, що 10% українців у Південній Америці передплачують український журнал, 10% позичають у приятелів, а 80% ніколи навіть не підімнуть українську газету.

Не можна обминути велику роль релігії у заохочуванні чи навіть примушуванні людини говорити українською мовою. Якщо людина близь-

ка до церкви, то вона, певно, говоритиме мовою своєї релігії. Такі інституції при церквах — хор, музичні ансамблі тощо, так само мають свій вплив на вживання рідної мови дитини.

В загалі, у товаристві, де багато дітей-приятелів, юнак чи юначка не соромляться своєї мови, і їхні почуття українського патріотизму сильніші.

Мішані подружжя безперечно мають свої від'ємні сторони, вони започатковують асиміляцію людини в інші національності. І наслідки залежать від сили й волі людини. І ще одне питання: якою мовою говоритимуть діти в таких родинах?

— Чужою, українською, чи обома?

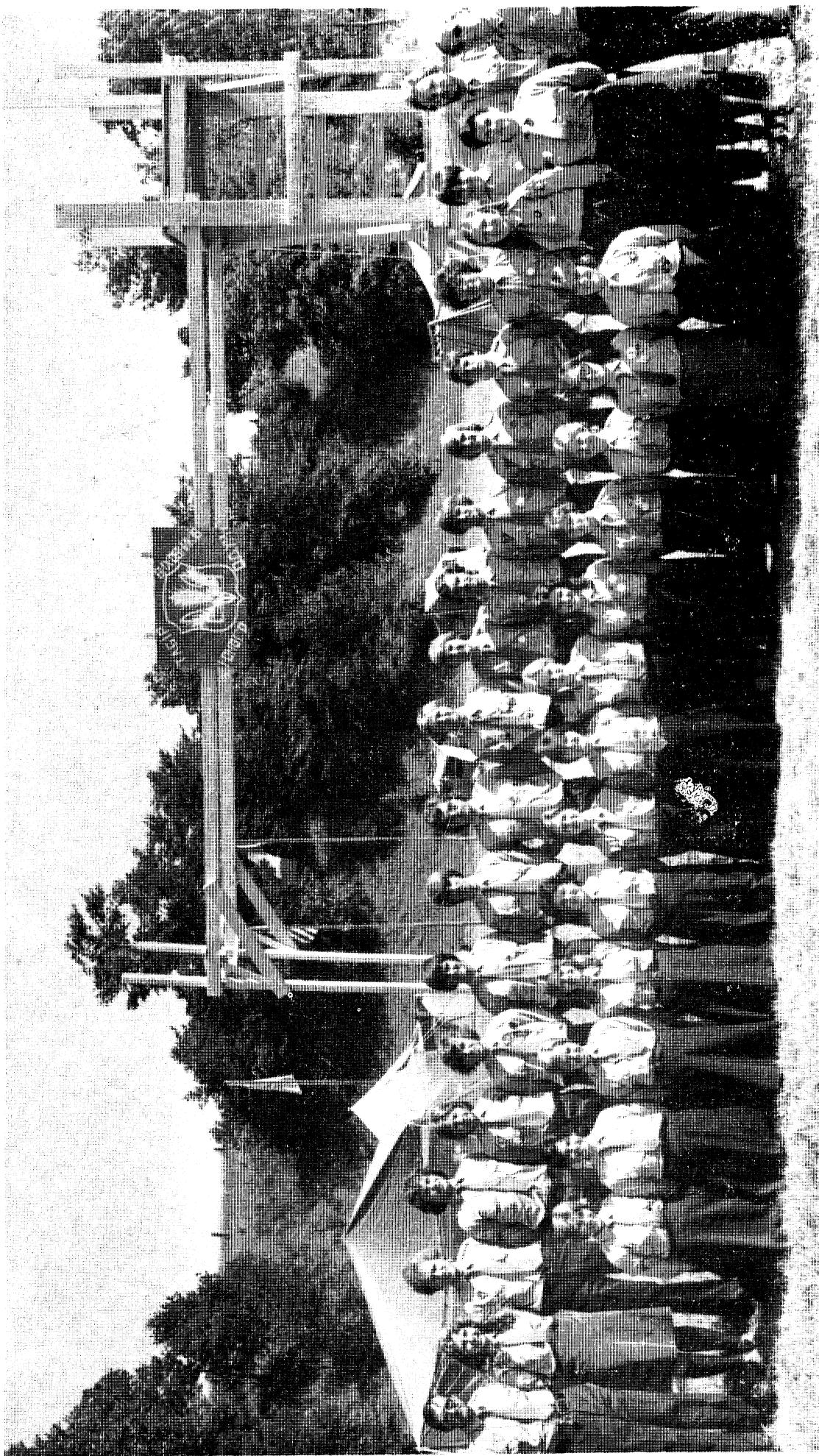
Вертаючись до самої справи навчання української мови в школах, гляньмо до навчання її в школах Канади. Ми дуже щасливі, що українська мова поступово переходить до середніх шкіл і університетів.

Я був здивований дізnavши, що на початку цього століття в канадській провінції Манітоба українська мова вживалась у публічних — державних школах, де ще здавна була досить велика кількість дітей українського походження. А в провінції Саскачевані у 1966-67 рр. українська мова була запроваджена в деяких школах як вибірний предмет в 7-их і 8-их класах. Подібні програми запроваджують в інших школах, де є досить зацікавлених.

Але така система навчання української мови не практична. Кількість українців в околицях міняється дуже швидко, і застосовувати відповідну програму тяжко. А навчання мови на університетському рівні є корисне, але доведено, що чік від 5-14 років є найліпший для засвоєння мови і щоб дитина говорила без акценту.

Для цього потрібні приватні школи українознавства. В Канаді українські і німецькі школи такого типу мають найбільшу кількість дітей, порівнюючи з іншими школами за винятком англійської чи французької. В 1965 році із 500 шкіл в Канаді — 170 українських і 157 німецьких, 50 польських. Це є феноменальне число шкіл. На жаль, проблем багато, і вони подібні в усіх цих школах. Бракує кваліфікованих учителів, грошей, і відповідного обладнання: столів, фільмових апаратів та ін. Щоб полегшити ці труднощі, школи звичайно знаходяться при церквах чи вечером при публічних школах. Але проблема з учителями може бути розв'язана регулярними семінарами учителів, домовитися і застосовувати однакові методи навчання, і поліпшити методи викладання самих учителів.

Але тут постає питання: чого не заснувати денні приватні українські школи, де мова навчання була б виключно українська. Людина, що дитиною ще навчилася мови, напевно не так легко забуде її. Я вважаю, що без такого виховання української молоді українська мова на заході незабаром зникне.

Учасники та команда 10-го ювілейного табору виховників Юного ОДУМ-у ім. Симона В. Петрови. 3—17 липня 1976 р.

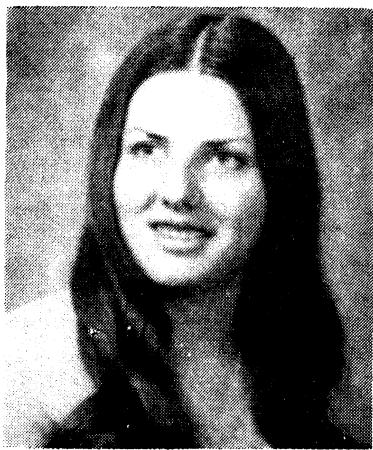
Оселя ОДУМ-у "Україна" біля Лондону, Онтаріо, в Канаді.

Догис про табір поданий в журналі ч. 247, серпень 1976 р.

АКАДЕМІЧНИЙ УСПІХ АНГЕЛІНИ ШАШЛО

Весною цього року Ангеліна Шашло, виховник юного ОДУМ-у філії ім. С. Петлюри в Детройті, закінчила у Ворені середню школу — Фітцджеральд гайскул.

Всі, що знають Ангеліну на протязі років, не сумнівалися, що вона закінчить школу успішно, але самий засяг успіхів і популяризація нею серед

американців доброго українського імені, спонукують нас поділитися з читачами "Молодої України" враженнями про цю здібну одумівку, яка, віримо, ще скаже в майбутньому своє вагоме слово в житті ОДУМ-у.

Два роки тому Ангеліна закінчила на відмінно середню школу Українознавства ім. Лесі Українки при Українській Православній Катедрі Св. Покрови. У філії ОДУМ-у, крім щосуботньої виховної праці з юнаками, Ангеліна належала й належить до дівчачого одумівського хору "Фіял-

ки", танцювальної групи, молодечої капелі бандуристів і волейбольної команди.

В американській школі Ангеліна завжди була найкращою ученицею. За відмінні успіхи в навчанні вона була не тільки членом, але й президентом відділу National Honor Society. Крім цього вона належала до Phi Beta Kappa — Американського почесного товариства, заснованого в 1776 році й членами якого можуть бути лише учні з найвищими академічними успіхами. До цього товариства в Фітцджеральд гайскул, крім Ангеліни, належало лише 6 учнів. За принадлежність до Academic Honor Roll Ангеліна дісталася нагороду за бездоганне знання англійської мови.

На протязі декількох років Ангеліна була редактором літературно-мистецького відділу шкільного журналу і головним редактором шкільної газети. Як редактор, Ангеліна, без сторонніх вказівок вчителів, завжди заторкувала в газеті найактуальніші події шкільного життя. Її статті примушували учнів думати й кожне свіже число газети викликало запальні дискусії учнів. На думку вчителів, Ангеліна вмілим редагуванням поставила шкільну газету на рівень, якого вона перед цим ще ніколи не мала.

Місцевий Вейнський університет виділив Ангеліні чотирирічну стипендію (сколаршіп), але Ангеліна вибрала більш престижний, університет Мічігану в Ен Арборі, де вона теж дістане стипендію і студіюватиме фармацевтику.

Батьки Ангеліни, Валентина і Леонід Шашло, мають ще двох синів-одумівців — Андрія, який в цьому році успішно закінчив таборовий вишкіл виховників юного ОДУМ-у і юнака Михайла.

Вітаємо Ангеліну з відмінним закінченням середньої школи і бажаємо її успіхів в університетських студіях та в одумівській праці. *М. С.*

В. ЛИСИЙ

ОДУМ ! УКРАЇНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО

(Продовження)

А тепер про нас

Розрахувавши з нашим еміграційним суспільством, повернімося тепер до самих себе.

Недавно ми відсвяткували наше 25-ліття. Ми гучно зробили ще один концерт, ще один бенкет і забаву. Це робимо щорічно протягом багатьох років. До цього ми влаштовуємо щорічні виховно-відпочинкові табори для молоді, курси виховників, курси бандуристів, маємо свою оселю і т. ін. Дійсно, живучи в задушливій атмосфері українського анахронічного села, це все можна назвати досягненням. Але чи можна заспокоїтися напівдорозі? Чи все це є остаточною ціллю нашої організації, досягнувши якої ми можемо спочити, перестати думати, не прагнучи вищого, стати пасивними споживачами українського "борщу й пирогів"? Я думаю, що ні! Наша дорога не кінчачеться на вікові Юного ОДУМ-у. Юний ОДУМ повинен бути для нас тільки початком.

Тому, повертаючись до початкового твердження про т. зв. старшу молодь, яка не має в ОДУМ-і що робити, або яку ми поступово чомусь втрачаємо, ми повинні бути відвертими відносно наших власних недомагань і сказати собі сміливо правду в очі. Бо крім наших досягнень, які переважно є наслідком праці малої групи людей, а часто навіть тільки одиниць, ми також маємо свої слабості. Найбільшою з них, треба признатися, є наша відсталість в ідеологічній ділянці та наша неспособність належно її розвинути в праці з молоддю якраз в той період її членства в ОДУМ-і, коли вона виростає і починає оформлюватися як самостійно думаюча й аналізуюча своє оточення старша молодь. Ця наша слабкість не нова. Вона не стала тепер. Вона є результатом довгого занедбання цієї ділянки в ОДУМ-і на протязі цього 25-літнього існування. Щоправда, споглядаючи наше минуле, можна бачити, як час-від часу були намагання пожвавити цю важливу сто-

рінку праці в нашій молодечій організації, але всі ці намагання щораз розбивались об стіну байдужості і нехоті загалу. Особливо на початках нашого існування наше життя було багате на ідеологічну проблематику. Наші одумівські початківці були високо ідейними людьми. Пригадаймо наші перші проголошення, що наша організація "нова", інша", що ми пірвали зі старими ідеологіями, що ми вже своїм виникненням сказали категоричне 'ні' старим і віджилим концепціям та пануючому в українськім суспільстві традиційному станові речей. І справді, був запал на початках, було активне життя і збільшення одумівських філій. Були навіть ідеологічні з'їзди, дискусії, конфронтація різних поглядів, були прекрасні, глибоко вдумливі статті в "Молодій Україні", був оптимізм. Проголосивши себе організацією "іншою", наші початківці заходилися над виясненням "якою іншою" ця їхня новостворена організація молоді має бути. Одні, як видно з одумівської публіцистики того часу, мали на увазі організацію, яка була б цілковито інша ідеологічно, ніж дотепер існуючі організації, що базували свій світогляд на прикладах націоналістичних і тоталітарних рухів, і які визнали повною невдачі і краху в недавніх подіях на Україні. Разом з тим вони мали на увазі активно діючу патріотичну організацію української молоді з певною цілеспрямованістю та політично-світоглядовою платформою, опертою на демократичних принципах виховання в молоді ідейності, свідомості обов'язків, групової і індивідуальної відповідальності та дисципліни, як членів статутово контролюваної організації. У такому підході інші вбачали небезпеку обмеження, "партійщини", "розвополітикування" ОДУМ-у, перетворення його в сіру масу "однаководумаючих" молодих людей. Вони вважали, що ОДУМ повинен ґрунтуватися на "єдності різних" з плеканням найперше якості та індивідуальності свого членства, тобто т. зв. "свободи одиниці" загалу.

Цей останній погляд на молодечу організацію, який з ходом часу й переважив в ОДУМі, безпіречно був наслідком розчарувань і невдач в нашому минулому, як також і наслідком невідрадності та неатрактивності нашого українського суспільно-політичного життя. Але він також був поглядом слабодухих і мрійників, які наївно хотіли збудувати будівлю без фундаменту та ще й не маючи перед собою ані плянів, ані не уявляючи, якою та будівля має бути. Негативне ставлення до організованих форм суспільного життя і функцій було також властиве, особливо нашій "східняцькій" еміграції, з маси якої ОДУМ на початках і черпав переважаючу більшість свого членства. Ця наша розхрістаність, самсобіпанство, страх перед "політикою", плебейське бажання бути "невтральними" та "непартійними" ще більше додали до наших слабостей. Так після початкового вибуху активності й оптимізму, після чудової весни нашого одумівського розростання, ми почали поволі здаватися під ударами сил емігрантщини, яка з допомогою нашої власної ""породи" почала підкошувати нас та тримати нас в перманентному стані слабкості. На-

ступні роки нашого життя показують, як ми ставали жертвою своєї власної безідентичності та глибоко захованого комплексу меншевартоності, який тримав нас завжди на "задньому" місці і який ми так старанно намагалися оправдати своїми запобігливими деклараціями про нашу "невтральності", "неполітичність" та ін. непорочності. ОДУМ опинився на бездоріжжі, в керівництві його почалися кризи та довгі періоди блукання і нерішучості. Безгрунтністю й невиразністю цілей поширювались на філії, спричинюючи апатію, нелад, занепад. ОДУМівські філії, які на початках спонтанно творилися на ґрунті створення головно східно-української молоді, почали занепадати. Мені здається, що з організації "іншої", ми поволі почали трансформуватися в організацію таку саму, як інші, тобто в явище загально емігрантське. Одумівська ідейність залишилася лише в серцях малої групи людей, які старіючись мусили роками посідати керівні становища в ОДУМ-і, тоді як навіть їхні найближчі друзі й гарячі проповідники одумівської ідеї на початках, самі поступово зникали в навколішньому світі, забуваючи свою власну організацію і свої власні колись висловлювані переконання.

Так під ударами емігрантщини ОДУМ, що почав своє існування з новими ідеями Багряного, замість того, щоби кувати й зміцнювати власну організацію навколо його ідей, почав показувати симптоми відступу й капітуляції перед законсервованим дрібно-міщанським українським суспільством з його відсталістю та статичністю анахронічного села.

Я бажаю це особливо підкреслити. Вважаю, що якраз тепер ми повинні бути відвертими, бо якраз тепер рішиться наше бути, чи не бути. Пам'ятаймо, що на створення ОДУМ-у Багряний покладав велику надію, як на нову й іншу організацію, головно ідейно, в противагу до вже існуючих. Життя і рація вимагали цього. Тому власне і його, Багряного, погляди були інші, нові, революційні й закличні в ті часи. Ми самі тепер бачимо, які пророчі й далеко передбачливі були його погляди. Ми бачимо їх справдження. Ми бачимо, як погляд Багряного тепер беруть і привласнюють ті, які колись його проклинали. А ми? На протязі 25 років ми мали шанс бути його послідовниками й борцями за ті нові ідеї і ті нові напрямки, сміливі й революційні, які показував нам Багряний. Але на жаль, через свою власну слабкість ми вибрали на довгі роки шлях легший, шлях вигідніший. Ми вибрали шлях пристосування. Ми кинулися задоволити нашого українського східняцько-невтрально-позаполітичного страхопуда, який в кожній діяльності, що перевищувала культурно-мистецькі чи парафіяльні масштаби, вбачав небезпеку ненависної "політики". Але навіть тоді, коли ми, добровільно обрізавши свої крила, витрачали й далі витрачаемо свою енергію на самовиправдання та переконування отих наших Акакіїв Акакієвичів (з їхнім боязким "якби чого не вишло!") про те, які ми чисті, невинні, непорочні й готові навіть відцуратися своєї власної матері, ми залишилися сиротами в цій українській діаспорі. Ми були і є ніби

невизнані. Ми ніби не мали й не маємо права існувати з погляду деяких наших найпатріотичніших. Ми ніби мусимо бути отим меншим братом, який не є аж такий добрий українець, як інші, не є такий добрий патріот, як інші, і не є навіть такий добрий православний, як інші. Наше існування, хоч і було до певної міри загальмоване нашою власною пасивністю, зазнало багатьох перешкод та дискримінації з боку нашого українського естаблішменту. Так було в минулому, таке зустрічаємо й тепер. Чи мусить це нас лякати? Ні! І тисячу разів ні! Але, як організація молоді, ми повинні зробити собі з цього певні висновки. Во ѹкщо повищі факти з нашої 25-літньої історії нас не навчили й не навчать бути собою, тоді незавидна буде доля наша й наших дітей в майбутньому.

Висновок

Наші погляди й наші кроки повинні бути тільки вперед. Не втеча в анахронічне село, не орієнтація і пристосуванство до наших хитрунів-малоросів, не шукання лукавого благословення від нашого естаблішменту, але концентрація на будову вищих сфер нашого суспільства та на виховання молоді, одержимої вогнем української національної ідеї, повинні бути нашою ціллю. Всі ті, що виховують одумівську молодь, повинні найперше бути прикладом для неї. Без доброго прикладу ми не маємо права вимагати від молоді того, чого самі не можемо дати.

Останніми роками керівництво ОДУМ-у почало робити більш конкретні заходи до вилікування наших слабкостей. Ціла організаційна структура ОДУМ-у змінена й пристосована на вирощення в ОДУМ-і високопатріотичної ідейної молоді. Зробимо зміни в статутах та правильниках ОДУМ-у, Юн. ОДУМ-у та ТОП-у. Вже дев'ять років підряд відбуваються курси виховників Юн. ОДУМ-у. Їх треба поширити й продовжити, щоби вишкіл не обмежувався лише до рамки віку Юн. ОДУМ-у. Тепер відновлено працю в ідеологічно-проблематичній ділянці, започатковано конференції, в яких видно ентузіазм нашої молоді. Цю ділянку потрібно обов'язково ще більше розгорнути. Наші горизонти не закриті, перед нами широке, широке поле праці. Помилляється той, хто каже, що в ОДУМ-і нема чого робити! Треба не нарікати і не втікати, а дати частку самого себе, своєї уваги, часу, енергії, праці. Це буде ідейність і відданість своєї організації.

А найголовніше треба бути сміливими й відвертими, суворими і вимогливими до себе. Позбутися комплексу страху й меншевартності. Я раніше зазначив про свіжі подихи в нашому суспільстві в останніх роках. Я говорив про нові й "інші" погляди на методи нашої діяльності та наші завдання, як українців в діаспорі. Ці нові погляди співзвучні з думанням молоді на далекій Україні. ОДУМ повинен активізувати свою старшу молодь, яка шукає свого самовиявлення і позитивної участі в процесах оновлення української національної справи в діаспорі. Я певний, що спільними зусиллями ми це здобудемо.

ПОМЕР ВОЛОДИМИР БАЛДЕЦЬКИЙ

Вдосвіта, 25 квітня ц.р. під час Великодньої відправи в церкві УАПЦ в Нотінгем (Англія), несподівано помер на 76-му році життя.

св. п. Володимир БАЛДЕЦЬКИЙ

Покійний народився 6 березня 1900 року в селі Галузинці, Волковинецького району, тепер Хмельницької, а колись Кам'янець-Подільської області. Він був учасником визвольних змагань 1917-1920 роках, а в еміграції був членом УАПЦ, членом Управи відділу Бувших вояків укра-

їнців, Товариства сприяння УНРаді і двох українських клубів.

В житті був людиною життєрадісною, жартівливою, втішався великою симпатією в товаристві і був щиро відданий українській справі.

Похоронний обряд довершив о. прот. Григорій Гусак 30 квітня в церкві Св. Степана. Провести в останню доруку побратима прийшли біля 200 чоловік знайомих і друзів, а серед них і син Покійного Микола з своїми дочками Марією і Оленкою, які прибули з Канади.

На тризні присутні зложили пожертви на українську пресу.

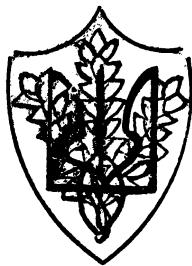
Панахида по Покійному була відправлена також в Торонто в церкві Св. Андрія Первозванного отцем Б. Горгіца. Між присутніми були пані і пан Сміт з Англії — батьки невістки покійного.

Після панахиди на поминальному обіді присутні склали на українську пресу 125 доларів із яких призначено 100 дол. на журнал "Молода Україна".

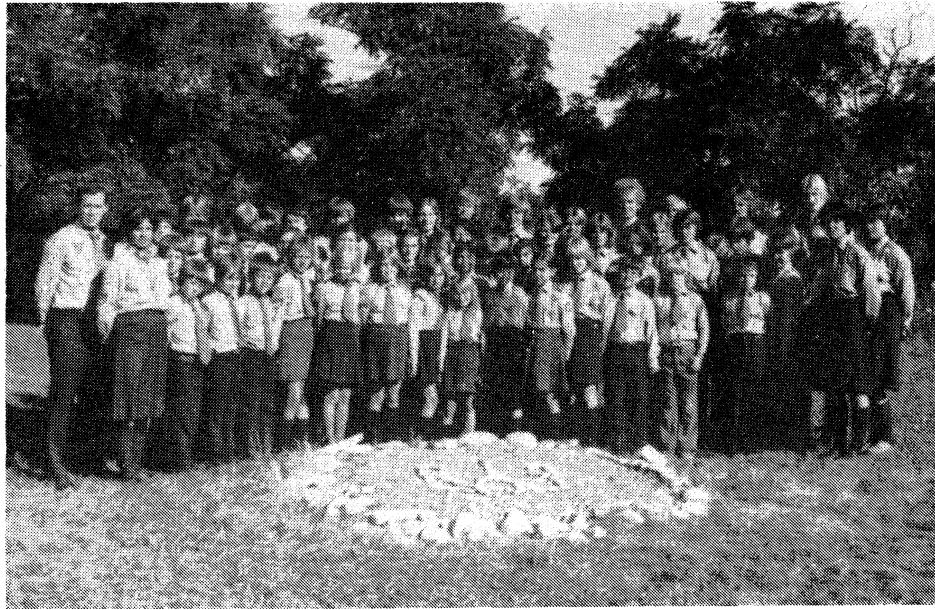
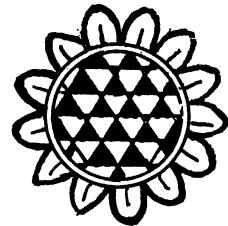
Микола Балде茨кій є одним із чільних і довголітніх діячів ОДУМ-у. Вже 10 років він керує одумівським танцювальним ансамблем "Веснянка" із 80 осіб. Його дочка Марія є заступником керівника ансамблю, а дочка Олена працює одним із інструкторів ОДУМ-у. Дружина Гейзол допомагає їм в праці.

Всі члени ОДУМ-у висловлюють глибоке співчуття Миколі і його родині з приводу понесеного ними горя — втрати батька і дідуся.

Л. Л.

СТОРІНКА ЮНОГО ОДУМУ

Учасники табору Юного
ОДУМ-у в оселі "Київ" біля
Торонто.
Літо 1976 р.

3. Коваленко

СОНЕЧКО

Чи знаєш ти, що маленький гарний жучок — сонечко — для декого лютий ворог?

Навесні, коли прокидається природа і на кущах та деревах зазеленіють перші листочки, з'являються і перші комашки — тля.

Придивись до кущів і дерев, — як інколи молоді гілки густо вкриває тля. Вона сидить, щільно притиснувшись одна до одної, в два шари: стара тля з товстими черевцями — зовні, а молодь — під нею. Всі вони своїми хобітками старанно висмоктують соки з рослин, знищують їхнє листя.

З свого черевця тля виділяє солодкий сік, який розливається по гілках і вкриває їх липкою росою.

Різні лісові комахи прилітають до тлі соком поласувати. А мурашки, підповзаючи до неї, починають лоскотати тлю вусиками по черевцю, від чого вона й випускає крапельки смачного соку.

Та ось прилетіло сонечко. Воно теж хоче поласувати солодким соком, але заразом по-

ідає і тлю. І не одну, не дві, а знищує її сотнями.

Багатьох комах знищують птахи. А сонечка не чіпають.

От і повзає собі з гілки на гілку сонечко, поїдає тлю, а тим самим допомагає зберігати ліси, городи, сади. Корисна людині комаха — сонечко! Недаремно людина дала їй таку ласкаву назву.

ПЕРШИЙ ЛИСТ З ПЕРШОГО ТАБОРУ

— Добрий день, мамо. Я живий і здоровий. Мені тут дуже подобається, я... ми...

— Але, сину, чому ти дзвониш? Ти ж обіцяв, що писатимеш, а до того, тато аж два вечори показував тобі, як листи писати...

— То правда, але значок на листа коштує 13 центів, треба багато часу, щоб писати, і вам треба довго чекати на листа, а телефоном за 25 центів я можу вам багато більше розказати! (25 центів — колект, отримуючий платити решту за телефон).

"ЖЕРТВИ" ТАБОРУ

Цього літа на відпочинковому таборі ОДУМ-у в Міннесоті, за перший тиждень члени філії ОДУМ-у Чікаґо побили, здається, всі рекорди неуважності, або може ім "не повезло".

Ось як розповідають пор це. Тарас Кохно, сідаючи, зломив руку. Володимир Коновал, "ідучи на прохід", звихнув ногу. Орися Завертайло в "олімпійських" змаганнях бігу натягнула м'язи, а її братові Юркові дівчата віддячилися за комплімент — ударивши по коліні!

**"Чікаґські "жертви"
відпочинкового табору"**

Рої Юного ОДУМ-у в Ошаві, Онтаріо, "Мавки" та "Тигри" з батьками й виховниками на прогулянці.

Йдемо на прогулянку.
Гуртки: "Козаки", "Запорожці" та
"Лісова пісня".
Оселя ОДУМ-у "Київ", США.

З ДАВНЬОГО ГУМОРУ

Погнав чоловік до Чорного моря волів напіувати, а вони покуштували води й не п'ють.

— Чому ж? — Покуштував він, а вода солона. І каже:

— Недармо ж стільки води в морі, бо нічо її не п'є. Погані оселедці ціле море засолили.

ЗНОВУ ДВІЙКА

Мати звертається до сина:

— Що з тобою? У тебе знову двійка. Може ти не розумієш запитань учителя?

— Ні, мамо, навпаки запитання я розумію, а от вчитель моїх відповідей не розуміє.

ЗАКІНЧЕННЯ НАШОЇ ЗИМОВОЇ ПРАЦІ

6 травня 1976 року ми мали свої останні сходини. За цей час праці з нашим роєм, наша виховниця п. Ася Павлюк провела гутірки на такі теми: Леся Українка, Іван Франко, Тарас Шевченко, Заповіт, Св. Андрій Первозваний. Вірші: "Надія", "Контра спем сперо" — Лесі Українки, "З новим роком" — Івана Франка. Оповідання: "Маленький грішник" — М. Коцюбинського, "Красне писання" — Івана Франка, Різдвяні звичаї, Великодні звичаї, 22-го січня — свято державності, добра поведінка, медич-

на допомога при соняшному ударі, а також розучували пісні.

Цей останній день наших сходин, разом з роєм "Тигри", ми відзначили прогулькою до "МекДоналдс", де нас щедро пригостили. Кожний з нас ів і пив, скільки хотів.

Таке закінчення нам дуже сподобалось.

Катя Антонович
рій "Мавки"

З ОДУМІВСЬКОГО ЖИТТЯ І ПРАЦІ

УКРАЇНСКА БІБЛІОТЕКА
ІМ. С. ПЕТЛЮРИ В ПАРИЖІ

Париж, 5 липня 1976

До Хвального Центрального
Комітету Об'єднання Демокра-
тичної Української Молоді
Торонто-Балтімор.

Високодостойні Панове!

З великою приємністю вислов-
люємо Вам наше признання й
подяку за ту велику культурно-
освітню працю для збереження
від асиміляції нашої молоді, яку
переводить Ваше Об'єднання.

Дуже приємно, що Філія ОД-
УМ-у в Детройті прийняла ім'я
Великого Сина Землі Української
— незламного Борця за крашу
 долю нашої Батьківщини, сл. п.
 Симона ПЕТЛЮРИ.

Велика і щира подяка Одумів-
ському ансамблю "Філяки" з Де-
тройту і його керівникоі ВШ. Пе-
трові Китастому за їх добру
ідею — від виданих ними платі-
вок відчислювати по долярові на
фонд Бібліотеки ім. Симона ПЕ-
ТЛЮРИ в Парижі.

Для відзначення 50-річчя тра-
гічної смерти Голови Держави і
Головного Отамана Військ Укра-
їнської Народної Республіки
Славної Пам'яти Симона ПЕТЛЮ-
РИ Ви були ласкаві прислати на
фонд Монументу Головному Отаманові —
Бібліотеку-Музей Його імені в Парижі чек на суму
п'ятсот (500) доларів amer. за цей
щедрий дар складаємо Вам нашу
широкосердечну подяку.

Сердечно вітаємо всю Одумів-
ську Громаду й бажаємо все біль-
ших успіхів у Вашій національ-
ній праці.

Слава Україні!

З глибокою пошаною

За Раду Бібліотеки:

Петро Йосипишин

Керівник Бібліотеки-Музею

Вечеряємо. Фрагмент з табору Юного ОДУМ-у в оселі "Київ"
біля Торонто, Онтаріо.

ВІДПОЧИНКОВО-ВИХОВНІ ТАБОРИ ОДУМ-у НА ОСЕЛІ "КИЇВ"

Вже протягом 12 років на оселі ОДУМ-у "Київ" біля містечка Акорд, штат Нью Йорк, відбуваються літні одумівські табори. Літні табори є кількох типів: відпочинково-виховні, курси виховників, курси українознавства й вдосконалення гри на бандурі.

Цьогорічний відпочинково-виховний табір тривав п'ять тижнів, а шостий й сьомий тиждень — курс українознавства й вдосконалення гри на бандурі.

На відпочинково-виховному таборі комендантами були: Юрій Іхтіаров, Олексій Шевченко, Володимир Григоренко, Євген Кальман і Люся Корсун бунчужними виховниками — Зірка Зінченко, Ніна Левченко, Наталя Павленко, Гая Поліщук, Олександр Заць.

Літні табори в США відбуваються одночасно у двох місцевостях: Міннесоті й Нью Йорку. Одумівці їдуть переважно до табору, який близьче до місця їхнього замешкання.

Цього року на таборі в оселі "Київ" були одумівці із штатів Пенсильванія, Нью Джерзі й Нью Йорк.

З ХРИСТИН НА ПРЕСУ

У неділю, 30-го травня ц.р. у православній церкві св. Юрія в Ст. Кетерінс відбулось хрещення сина п-ва Єви та Сергія Шоцьких — Івана-Юрія. Хрещення довершив о. Ф. Легенюк

Обід для рідні та гостей відбувся на фармі наших топівців п-ва Шоцьких. Кумами були пані Гласко і пан Грицушко, пані Грицушко і пан Емільянов, пані Гаврилюк і пан Гласко. Пан Грицушко закликав випити за здоров'я малого Івана-Юрія та запівати йому і його батькам "Многія літа".

Після смачного обіду, кум Грицушко запропонував зібрати щось на черевички для маленького Івана-Юрія, а пан Гласко — збірку на українську пресу, що пані Гаврилюк і зробила. Їз зібраних \$23.00 призначено на "Молоду Україну" \$12.00, а на "Український Голос" — \$10.00.

Отже, ми, всі гості, бажаємо панству Єві й Сергієві та новоохрещеному синові Іванові-Юрієві та іншим їхнім дітям всього найкращого в житті та дякуємо батькам за працю в ТОП-і, а старшим дітям за працю в Юному ОДУМ-і.

Щастя вам, Боже!

Присутня

У РІЧНИЦЮ СМЕРТИ

У неділю, 23 травня цр. в українській православній церкві Святого Вознесіння м. Мейплевуд, Н. Дж., США, о. І. Наконечний при співучасті протодиякона М. Чалого та церковного хору під диригуванням п. П. Шкварка відслужив панахиду по св. п. Голови Директорії і Головному Отаманові Війська Української Народної Республіки Симонові Петлюрі в 50-річчя його трагічної смерти.

По панахиді в церковній залі відбувся вечір, присвячений його пам'яті. Відкриття та вшанування однохвилинного мовчанкою св. п. Симона Петлюри і всіх тих, що своє життя склали на вівтар Батьківщини за волю України, перевів голова парафіяльного уряду п. інж. Л. Гусак Доповідь про життя і діяльність С. Петлюри зробив К. Степовий. Поети М. Матула і М. Щербак прочитали свої вірші-балаяди, присвячені лам'яті С. Петлюри. Квартет бандурристів — Р. Лівицький, В. Ва-

ськів, П. Шкварко та С. Палка — проспівав кілька повстанських пісень, а панна Л. Думич продекламувала вірш "На смерть Петлюри". Оперовий співак — протодиякон М. Чалий, при акомпаньаменті піяніста І. Череути, проспівав: "Ой, Дніпре мій, Дніпре", "Чуеш, брате мій" та інші. Вечір закінчено співом національного гімну.

Прибуток від вечора передано на бібліотеку ім. С. Петлюри в Парижі.

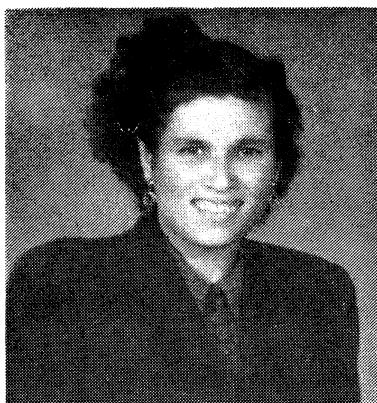
К. Степовий

ВІДІЙШЛИ ВІД НАС

СУМНА НЕСПОДІВАНКА

У п'ятницю, 11 червня 1976 р. несподівано на атаку серця в Чікаго померла Анна Сербу, з дому Бут.

Анна Сербу народилася 1926 року на квітучій Полтавщині, в

селі Келеберда. Ще молодою дівчиною німці забрали її на роботу. На еміграції вона одружилася і жила з родиною в Німеччині, Франції та від 1958 р. в США.

В неділю вечером відбулася панахида в похоронній каплиці, з участю катедрального хору. У понеділок, у православному соборі св. Володимира відбулася Служба Божа, після якої проїжджаючи повз хату покійної, повезли її тлінні останки на кладовище Елмвуд, де й поховали. У глибокому смутку покійна залишила чоловіка Василя, сина Івана та дочку Олену з чоловіком Олександром Гузарем.

Після похорону, на поминках, отець Ф. Білецький, що виконав

усі релігійні чини, та у тяжкій хвилині був допомогою і порадою, утішав рідну покійної, підкреслючи побожність Анни, яка ще недавно просила відправити Службу Божу за душі рідні на Україні. Маг. В. Іващук та Данило Завертайло висловили співчуття та признання Анні, що виходила своїх дітей в українському дусі — членів української громади.

На заклик Д. Завертайла проведено збирку на нев'януний вінок — на українську пресу, яку родина передплачует — журнал "Молода Україна" та "Українські вісті" в Новому Ульмі. Зібрано 127.00 дол., які порівну розділено.

Присутній

НА НЕВ'ЯНУЧИЙ ВІНОК АННИ СЕРБУ

Василь Сербу і діти склали 30.00 дол., по 10 дол.: Данило Завертайло, Микола і Валя Сідельники, Олексій Пошиваник; по 5 дол.: Петро Домченко, Василь Ростун, Василь Бражник, Марко Пошиваник, Наталя Ревенко, Петро Іващенко, Петро Горбачевський; по 3 дол.: Дмитро Костинюк, Василь Іващук; по 2 дол.: Марія Томашевська, Наталія Підзубідська, Катерина Швет, Марія Церковняк, Анна Мушинська, Марія Сосняк, Микола Плічко, Тетяна Сідельник, Оля Литус; по долару — 8 осіб. Разом \$127.

СУМНА ВІСТКА

З сумом повідомляємо знайомих та земляків, що 19 травня 1976 р. в Ошаві, Онт., відійшов від нас громадянин, муж і дідусь Кузьма Максимович Манько, проживши 80 років. Покійний залишив горем пригноблену дружину Марію, дочку Тамару, зять Степана, сина Володимира в Україні, трьох онуків: Олю, Володимира і Степана

Засмучена родина гідно відправила небіжчика на вічний спочинок. Отець Тарас відправив заупокійну службу Божу і в своєму слові зазначив, що покійний походив з Опішні біля Полтави. На поминальному обіді зять Степан Кісіль докладно розповів про життя покійного. Присутні уважно слухали його та дивувались, що зять так багато знає про життя покійного тестя в Україні, його участь у визвольних змаганнях та вірність і непохитну любов до Головного Отамана Симона Петлюри аж до кінця свого життя

Поховали покійного на українському цвинтарі св. Володимира і Ольги, на схід від Ошави.

На заклик Михайла Сеника, присутні пожертвували на нев'януний вінок 86.00 дол. Усім жертвам щира подяка. (Половину зібраних грошей призначено на "Молоду Україну", а другу — на "Вісник").

Так закрилася книга життя Кузьми Максимовича Манька. Хай пролітаючі журавлі звістять сумну вістку рідному краєві.

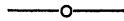
Хай же далека від Батьківщини вільна земля Канади буде йому легкою, як полтавський чорнозем.

Мих. Сен.

Коли робиш те, що не повинен, мусиш слухати те, чого не хочеш.

Треба концентруватися на думках, пов'язаних зі спокоєм, відвагою, здоров'ям, надією, бо вони мають силу перетворювати наше життя.

Немає нічого тяжчого для людини, як цілковите байдикування без зайняття, розваги, захоплення, журби, бо тоді людина відчуває свою самотність, непотрібність, безсилля і порожнечу.

Кожен хоче довго жити, але ніхто не хоче бути старим.

Амбасадор — це чесна людина, яку послали за кордон брехати та інтригувати для добра батьківщини.

(сен. Вотсон).

ГУМОР

Послідовність

— Чи ти знаєш за що дістав ляпаса? — питає батько малого Івасика.

— Не знаю.

— За те, що вдарив хлопця меншого за себе.

— А я думав, за те, — що я менший від тебе, — відрубав синок.

**

Інспектор вуличного руху.

— Як ви могли сісти за кермо в нетверезому стані?

Водій,

— Мені допомогли друзі.

ЧЕМПІОН

Польський атлет повернувся з конкурсу з золотою медалею.

— Як же ти виграв медаль? — питає його жінка.

— Я кинув молоток найдалі за всіх.

А жінка:

— І ти не міг кинути серпа також!

НЕМАЄ

Відвідувач до кельнера в малому містечку:

— Будь ласка, подайте мені біфштекс.

— Немає.

— То прошу котлети.

— Теж немає.

— Ну, то яєшню!

— Немає.

Відвідувач встає і каже:

— В такому разі подайте мені моє пальто.

Кельнер оглядається вбік роздягальні:

— Також вже немає.

Величезна сила

Анатоль Франс слухав, як інженери розповідали про величезну силу води.

— Цікава їй повчальна ваша розмова, — сказав відомий французький письменник. — А все ж я гадаю, що наука не знає найбільшої гідравлічної сили.

Один з інженерів поцікавився:

— Що ж це таке?

— Жіночі сльози, — усміхнувся Анатоль Франс.

Увага!

Увага!

ВИЙШЛА ЗБІРКА ПОЕЗІЙ

МИХАЙЛА СИТНИКА

ЦВІТ ПАПОРОТИ

Крім поезій, до збірки входять: стаття про творчість поета М. Вірного і бібліографія творів поета, складена інж. І. Лучковим.

Ціна книжки у твердій обкладинці \$6.50, у звичайній — \$5.00.

Замовлення з належною сумою слати на адресу:

Mr. H. KALMAN
376 Green Lane
Ewing, N. J. 08638, USA

ДО УВАГИ БАНДУРИСТІВ!

Якщо ви потребуєте чехол на бандуру, можете замовити його у нас.

Висилайте розмір бандури і 25 дол. завдатку. Повна ціна чохла 40 дол. За два тижні ви дістанете його.

Маю також тверду протекцію для струн.

Замовлення присилати на адртсу:

Mr. W. MURHA
17179 Woodbine
Detroit, Mich. 48219, USA
Tel. 1-313-533-7197

N. - J. SPIVAK LTD.

R. R. 1,

LONDON, ONTARIO

(Pre-mix concrete)

КРЕДИТОВИЙ СОЮЗ

- Платить за різні щадничі пляні **7²⁵ - 10%**
- Дає малі і великі, особисті і моргеджові позички, в міру можливостей
- Має життєву асекурацію на заощадження до \$ 2.000 на позички до \$10.000 після вимог КЮНИ
- Має чеки особисті і для подорожуючих
- Приймає оплати за газ, електрику, телефон і воду
- Дає різні фінансові поради
- Дає паспортові гарантії
- Дає добру, точну, чесну і вчасну обслугу
- Дає добре кредитові звіти
- 24 роки на службі Рідного Народу
- Вступайте в члени ще ніж Вам треба позички, малої чи великої.
- Позичайте на догідні сплати і низькі відсотки.

SO-USE CREDIT UNION LTD.

406 Bathurst St.
Toronto, Ont. M5T 2S6
Tel.: 363-3994

Branch Office:

3338 Lake Shore Blvd. W.
Long Branch, Ont.

ГУМОР

РЕВНИЙ

Молоде подружжя стоїть перед вітринами ювелірної крамниці.

Вона:

— Любий, поглянь, який гарний діамантовий перстень. Я в нього закохана.

Він:

— Тоді негайно ходімо звідси. Адже ти знаєш, який я ревнивий.

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД "МОЛОДОЇ УКРАЇНИ" ЖЕРТВУВАЛИ:

Сердюк Ілько, Гамлітон, Канада	\$8.00
Михайлівський Володимир, Монреаль, Канада	8.00
Ткачук П., Філадельфія, США	5.00
Д-р Несін Михайло, Нью-Йорк, США	4.00
Ганін Марія, Філадельфія, США	4.00
Багнівський Олександер, Елкгарт, США	4.00
Ромас Ігор, Ла-Салл, Канада	4.00
Сотник Микола, Торонто, Канада	4.00
Міщенко А., Лашін, Канада	4.00
Матвіїв-Аллінсон Ніна, Лондон, Канада	2.00
Науменко Михайло, Нью- Гласгов, Канада	2.00
Вусата Віра, Монреаль, Канада	2.00
Збірка на 25-літньому ювілєї подружнього життя, Вален- тини і Олега Сандул, Торонто, Канада	81.00

НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ПРИЄДНАЛИ:

Кальман Євген, Івінгвіл, Н. Дж., США	1
Ромас Олександер, Ла-Салл, Квеб., Канада	1

Жертводавцям і прихильникам
"М. У." щира подяка!

Ред. й адмін. "М. У."

ОБЕРЕЖНИЙ

Перебуваючи в Києві, Косягін зайдов у голярню.

— Ви, громадянине, мене знаєте? — запитав він голяра.

— Hi.

— То прошу мене поголити.

ПРЯМОЛІНІЙНИЙ БАТЬКО

Під час синової градуації фотограф хоче зфотографувати його з батьком.

— Станьте трохи ближче до батька і покладіть свою руку на його плече, — каже фотограф.

— Я думаю, що буде більш доречним, коли він покладе свою руку у мою кишеню, — щиро сердечно зауважив батько.

ROCHESTER FURNITURE CO. LTD.

WAREHOUSE STORE

Великий вибір хатніх меблів:

віталень, спалень, ідалень, холодильники, пральні машини, електричні і газові печі, телевізори, радіо.

423 COLLEGE STREET
Toronto, Ontario

Tel.: 364-1434

Е. ДУМИН

пропонує

ВЕЛИКИЙ ВИБІР
чоловічих, студентських
і хлоп'ячих костюмів

НА ОСІННІЙ СЕЗОН
як також різних фасонів
і кольорів
СОРОЧКИ.

550 QUEEN STREET WEST
Toronto, Ontario
Tel.: 364-4726

ПІСЛЯ ІСПИТУ НА ПРАВО ЇЗДИ АВТОМ

Дружина повертається додому після іспиту на право їзди автом.

— Ну, як здала? — питав чоловік.

— Не знаю...

— Як так? Що ж сказав інструктор?

— Нічого. Він ще досі не оприлюднив після моого пробного в'їзду.

ПОЯСНИВ

У советській в'язниці два в'язні розмовляють під час проходу:

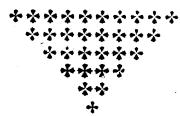
— Що таке теорія релятивності?

— Це, бачиш, подібно як з нашим проходом; ніби ходимо, а насправді сидимо.

в США і Канаді
Ціна 60 центів

If not delivered please return to:

МОЛОДА УКРАЇНА
Box 40, Postal Station "M"
TORONTO, ONT., CANADA
M6S 4T2

Concrete Forming London Ltd.

LONDON, ONTARIO

(Foundations and floors.)

УКРАЇНСЬКА ФІРМА
ОПАЛОВОЇ ОЛИВИ

ALASKA Fuel Ltd.

83 SIX POINT ROAD
TORONTO, ONT.
M8Z 2X3

24-годинна скора і солідна
обслуга!

Чищення і naprawа форнесів
безплатна.

Телефонуйте вдень і вночі

Тел.: 231-2281
231-2282

Обслуга гарантована!

ДОБІРНИЙ, ФАХОВО
ПРИГОТОВАНІЙ

О Б І Д

з повною обслугою,
для весіль, банкетів
та інших прийнятті

JOE'S CATERING

WEDDINGS, SHOWERS,
BANQUETS
and OTHER RECEPTIONS

"THE BEST TREAT
and SERVICE"

Call 766-7471
J. WASIUK

УКРАЇНСЬКА ФЕДЕРАЛЬНА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА

"САМОПОМОЧІ"

2351 West Chicago Ave., Chicago, Illinois 60622, USA. — Tel. HU 9-0520

- Кожна Ваша позика в "Самопомочі" коштує дешевше
- Оплачуємо кошти асекурації за:
  1. Кожне ощадностеве конто до висоти 40 тисяч дол., з яких кожне забезпечене Федеральною Агенцією.
  2. Кожну позику (крім моргеджів) у висоті до 10 тисяч доларів
  3. Додаткове життєве забезпечення кожного щадника до 70 року життя до висоти 2 тисяч дол.
- Даємо Студентські Позики, за які проценти платить держава
- Видаємо грошеві перекази та подорожні чеки
- Приймаємо оплати за газ, електрику, воду й телефон
- Платимо 5½ % дивіденди за Ваші ощадності квартально
- В новому приміщенні заїнсталювані для Вас огнетривалі скриньки.
- Відкритий кредит на всі Ваші потреби до висоти 2.500 доларів видаються на один Ваш підпис, без ручителів.